

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Sociálních studií a speciální pedagogiky
Studijní program: Speciální pedagogika
Studijní obor (kombinace): Speciální pedagogika předškolního věku

PROJEKT IDEAL V MATEŘSKÉ ŠKOLE PROJECT IDEAL IN NURSERY SCHOOL

Bakalářská práce: 12-FP-KSS-2014

Autor:

Michaela Janků

Podpis:

.....

Vedoucí práce: Ing. Zuzana Palounková, Ph.D.

Počet:

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
51	0	2	17	19	6 + CD

V Liberci: 25. 4. 2013

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michaela Janků**
Osobní číslo: **P10000160**
Studijní program: **B7506 Speciální pedagogika**
Studijní obor: **Speciální pedagogika předškolního věku**
Název tématu: **Projekt IDEAL v mateřské škole**
Zadávací katedra: **Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl bakalářské práce:

Charakterizovat a popsat problematiku a zkušenosti projektu IDEAL v mateřských a základních školách a zjistit, jaký názor na projekt IDEAL mají učitelky mateřských a základních škol.

Požadavky:

Teoretická část - formulace teoretických východisek, příprava průzkumu, praktická část - sběr dat potřebných k průzkumu, interpretace zjištěných dat, vyhodnocení zjištěných dat, formulace závěrů průzkumu.

Metody:

Dotazník.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

DOBBS, Horace E., 2011. Dílo a čarodějnice od Černé skály. 1. vyd. Hranice: Fabula. ISBN 978-80-86600-82-6.

DOBBS, Horace E., 2009. Dílo a volání hlubín. 1. vyd. Hranice: Fabula. ISBN 978-80-86600-56-7.

DOBBS, Horace E., 2011. Dílo získává přátele. 1. vyd. Hranice: Fabula. ISBN 978-80-86600-73-8.

DOBBS, Horace E., Dolphin healing. In: Operation Sunshine [online]. [vid. 11. 1. 2012]. Dostupné z:

http://www.operation sunshine.org/html/dolphin_healing.html

DOBBS, Horace E., Operation Sunflower [online]. [vid. 11. 1. 2012]. Dostupné z:

http://www.horacedobbs.com/html/operation_sunflower.html

Dolphin, the magazin for whale and dolphin lovers, 2011, roč. 2, č. 5-6.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Zuzana Paloučková

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: 1. dubna 2012

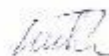
Termín odevzdání bakalářské práce: 26. dubna 2013

doc. RNDr. Miroslav Buzek, CSc.

ředitel

I.S.

doc. PaedDr. PhDr. Zuzana Paloučková, Ph.D.

vedoucí katedry

V Hranici dne 23. dubna 2012

Čestné prohlášení

Název práce: Projekt IDEAL v mateřské škole
Jméno a příjmení autora: Michaela Janků
Osobní číslo: P10000160

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. O právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního zdroje STAG vložila elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedla jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 25. 4. 2013

.....
Michaela Janků

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce, paní Ing. Zuzaně Palounkové, Ph.D., za odborná stanoviska a podnětné vedení při tvorbě mé bakalářské práce, za milý a vstřícný přístup a za cenné rady, které mi poskytla při zpracovávání bakalářské práce.

Dále děkuji všem osloveným učitelkám mateřských a základních škol, které se podílely na vyplňování dotazníků. Bez jejich ochoty a vstřícnosti by nemohla být realizována tato bakalářská práce. Děkuji za jejich názory a podněty.

V neposlední řadě pak děkuji paní Valpurze Hozákové a Daně Hegerové z Občanského sdružení Delfíno, které mne s projektem IDEAL (Integrated Dolphin to Education And Learning) seznámily, celou mou bakalářskou práci mne provázely a umožnily mi setkání s lidmi, kteří se s projektem IDEAL seznamují a pracují s ním. Zvláštní dík patří paní Daně Hegerové, která mi poskytla rozhovor, který je součástí bakalářské práce.

Název bakalářské práce:	Projekt IDEAL v mateřské škole
Jméno a příjmení autora:	Michaela Janků
Akademický rok odevzdání bakalářské práce:	2012/2013
Vedoucí bakalářské práce:	Ing. Zuzana Palounková, Ph.D.

Anotace:

Bakalářská práce se zabývala zavedením projektu IDEAL (Integrated Dolphin to Education and Learning) do mateřských a základních škol v České republice. Jejím cílem bylo charakterizovat a popsat problematiku a zkušenosti s projektem IDEAL v mateřských a základních školách a zjistit, jaký názor na projekt IDEAL mají učitelky mateřských a základních škol. Práci tvořily dvě stěžejní části. Teoretická část využívala odborných zdrojů k seznámení s alternativními a inovativními směry ve školství a k charakteristice projektu IDEAL. V praktické části bylo zjišťováno, jak probíhá seznamování s projektem IDEAL v praxi, jak na tento projekt reagují učitelky mateřských a základních škol po prvním zaškolení a jaké mají zkušenosti po roce práce s projektem IDEAL. Výsledky praktické části prokázaly, že učitelky mateřských i základních škol mají dobrý dojem ihned po prvním zaškolení a seznámení s projektem IDEAL. Za největší přínos práce vzhledem k řešené problematice bylo možné považovat zjištění, že učitelé mateřských i základních škol mají zájem o alternativní způsoby uplatňované v edukačním procesu a projekt IDEAL je jedním z nabízených alternativních projektů a jeví se jako vhodný také pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami.

Klíčová slova:

projekt IDEAL, Horace Dobbs, delfini, alternativní školy, inovativní vyučování, děti se speciálními vzdělávacími potřebami

Title of the bachelor thesis: Project IDEAL in Nursery School
Author: Michaela Janků
Academic year of the bachelor thesis submission: 2012/2013
Supervisor: Ing. Zuzana Palouňková, Ph.D.

Summary:

The final paper dealt with the implementation of the project IDEAL (Integrated Dolphin to Education and Learning) into nursery and elementary schools in the Czech Republic. Its aim was to define and describe the issues and experience with the project IDEAL in nursery and elementary schools and to find out what nursery and elementary school teachers think of it. The paper has two main parts. The theoretical part made use of specialized sources to present alternative and innovative directions in the educational system, and to define the project IDEAL. In the practical part the author examined the introduction of the project in practice, and nursery and elementary school teachers' reactions to the project after the initial training, as well as their experience after one-year work with it. The results of the practical part proved that, immediately after the introduction and the initial training, the project made a good impression on nursery and elementary school teachers. On that account we suggest that the citizens' association Delfino continue developing and extending the project on the grounds of teachers' requirements', that they go on introducing the project to nursery and elementary school teachers, and that they make efforts to train other people who would also be able to present the project. On account of the issues addressed, I reckon the biggest contribution of the paper is in the findings that nursery and elementary school teachers are interested in alternative methods employed in the educational process, the project IDEAL being one of presented alternative projects particularly suitable for children with special educational needs.

Key words:

project IDEAL, Horace Dobbs, dolphins, alternative schools, innovation teaching, children with special educational needs

Obsah

TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 Alternativní školy.....	12
1.1 Inovativní koncepce vzdělávání.....	12
1.2 Vznik a vývoj alternativních škol.....	13
1.3 Typy alternativních škol.....	14
1.3.1 Klasické reformní školy.....	14
1.3.2 Církevní školy.....	16
1.3.3 Moderní alternativní školy.....	16
2 Projekt IDEAL.....	17
2.1 Podstata projektu IDEAL.....	17
2.2 Projekt IDEAL v České republice.....	19
2.3 Delfíní terapie.....	20
2.4 Zařazení projektu IDEAL do Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.....	22
2.5 Projekt IDEAL a děti se speciálními vzdělávacími potřebami.....	26
EMPIRICKÁ ČÁST.....	27
3 Cíl průzkumu a formulace předpokladů.....	27
3.1 Cíl bakalářská práce.....	27
3.2 Předpoklady bakalářské práce.....	27
3.3 Použité metody.....	28
3.4 Předvýzkum.....	29
3.5 Harmonogram výzkumu.....	29
3.6 Popis zkoumaného vzorku.....	30
4 Analýza získaných dat a jejich interpretace.....	30
4.1 První seznámení s projektem IDEAL.....	30
4.2 Zkušenosti s projektem IDEAL.....	34
4.3 Rozhovor o projektu IDEAL.....	40
5 Shrnutí a diskuze.....	41

5.1 První seznámení s projektem IDEAL.....	41
5.2 Zkušenosti s projektem IDEAL.....	41
ZÁVĚR.....	43
NÁVRH OPATŘENÍ.....	46
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	49
SEZNAM PŘÍLOH.....	51

ÚVOD

Cílem bakalářské práce bylo seznámení s projektem IDEAL, charakterizovat a popsat problematiku a zkušenosti v mateřských i základních školách a zjistit, jaký názor na tento projekt mají učitelky mateřských a základních škol po prvním seznámení a následně po roce práce s tímto projektem.

Projekt IDEAL se do České republiky dostal zásluhou paní Valpurgy Hozákové, která byla dlouholetou ředitelkou mateřské školy a nyní pracuje v občanském sdružení Delfino. Se svou kolegyní paní Danou Hegerovou tento projekt představují učitelkám mateřských i základních škol.

Významnou osobností, která za tímto projektem stojí je sám jeho autor Dr. Horace Dobbs, anglický lékař a vědec. Ač jsme zemí, která nemá moře, přece jen si tento projekt získal řadu stoupenců, kteří s ním velice dobře pracují a umí z něho načerpat energii a pozitivitu, kterou umí přinášet. V rámci seznamování se s projektem IDEAL bylo shledáno několik možností, jak tento projekt využít a zařadit do činností dle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou, kde se zabýváme především alternativními školami, inovacemi ve vzdělávání a samotným projektem IDEAL. Část této práce je věnována také knihám Dr. Horace Dobbse, které celý projekt doprovázejí a materiálům, které k projektu neodmyslitelně patří.

Do praktické části je zařazen vývoj projektu IDEAL, který se dostal do mateřských a základních škol, první zkušenosti, postřehy, názory pedagogů a je popisován i styl práce propagátorek tohoto projektu v České republice. Formou dotazníků se ptáme pedagogů mateřských a základních škol, jaké jsou jejich první dojmy z projektu IDEAL po prezentaci, jak na ně tento projekt působí, co si od něho slibují a následně se jich ptáme po roce zkušeností na jejich práci s tímto projektem, kdy již mohou dle vlastních zkušeností projekt IDEAL hodnotit.

Bakalářská práce je určena propagátorkám projektu, které své práci věnují velké množství svého času a hledají zpětnou vazbu na svoji práci. Mohou na základě výsledků a postřehů respondentů své prezentace pozměnit, doplnit či upravit. Práce může být využita i řediteli mateřských a základních škol, jako úvodní a seznamovací materiál pro učitele i pro práci s tímto projektem. Bakalářská práce seznámí pedagogy s podrobnostmi o autorovi projektu i s projektem samotným, systémem práce s tímto projektem, způsoby jeho využití, či

zkušenostmi ostatních učitelů, kteří se již do projektu zapojili. Výsledky bádání pak mohou nasměrovat samotné pedagogy a ředitele mateřských a základních škol na další rozvoj a práci se samotným projektem, který přímo nabádá k tvořivosti a kreativní práci s dětmi.

Smyslem a účelem bakalářské práce bylo představit projekt IDEAL jako vhodnou a vysoce emotivní variantu inovativního vzdělávání dětí předškolního a mladšího školního věku, která zaujme svým obsahem pedagogy, děti a v neposlední řadě i rodiče dětí.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Alternativní školy

Pojem **alternativní škola** nebo **alternativní vzdělávání** je mnohovýznamový a užívá se často jako symbolický ekvivalent k jiným pojmům jako netradiční škola, volná škola, svobodná škola, otevřená škola, nezávislá škola aj. (Průcha, 2004, s. 17).

Za alternativní se považují všechny takové školy, které uplatňují zvláštní, nestandardní, inovativní, experimentální formy, obsahy či metody vzdělávání, jiné didaktické přístupy apod., na rozdíl od běžně uplatňovaných (standardních) pedagogických či didaktických koncepcí. Při tomto pojetí se netradiční či alternativní vzdělávání nevztahuje pouze k alternativní škole nestátní, neboť i v rámci státních/veřejných škol se mohou uplatňovat dílčí či ucelené didaktické inovace, které jsou specifické, vymykají se běžnému modelu školního vzdělávání. V souvislosti s tím se v posledních letech začal častěji uplatňovat pojem **inovativní škola** (Průcha 2004, s. 20).

V našem pojetí považujeme za rozhodující pedagogický a didaktický aspekt fungování alternativních škol. Kritériem pro vymezení alternativních škol je pedagogická specifita určité vzdělávací instituce, nikoliv typ zřizovatele nebo způsob financování. Je vytvářena za účelem realizace konkrétních funkcí vzdělávání – a v tom je vlastní smysl existence alternativních škol (Průcha, 2004, s. 21).

1.1 Inovativní koncepce vzdělávání

V pedagogické teorii se nezdálo se projevuje tendence k nadbytečnému komplikování terminologie oboru. To je patrně jednou z příčin toho, že v české pedagogice koncem 90. let začali někteří odborníci považovat termín „alternativní škola“ za nedostačující a začali uplatňovat termín „inovativní/inovující se škola“. Má se tím vyjadřovat to, že jde o školy, které se účelově a na základě svého vlastního usilování mění tím, že realizují určité inovace (Průcha, 2004, s. 22).

Pojem „inovace“ není v české pedagogické teorii důkladně definován, ačkoli je hojně používán. Pojem inovace (s významem „obnovování“, „modernizování“) je dnes běžný v mnoha oborech – např. v technické sféře znamená zavádění nových výrobních postupů, používání nových surovin, nové organizace prodeje výrobků aj. Podobně se chápe pojem

inovace v sociologii. V sociologické teorii je také vymezen vztah pojmu „inovace“ k pojmu „modernizace“, což je důležité pro pedagogiku, v níž tento druhý pojem je užíván již od 20. let minulého století. Znamená to, že z pedagogického hlediska jsou dnešní snahy prosazující inovace ve školách v podstatě tím, co se donedávna v pedagogice označovalo jako „modernizace“ (Průcha, 2004, s. 22–24).

Názorový proud prosazující dnes u nás inovativní školy je součástí širšího a historicky dlouhodobého trendu k reformování školství a školního vzdělávání. Příkladem rozsáhlé inovační koncepce je v současnosti Národní program rozvoje vzdělávání v České republice – Bílá kniha (2001). Bílá kniha nespĺňuje základní předpoklad své realizovatelnosti, tj. neopírá se o důkladné výzkumné analýzy stavu českého vzdělávání, o experimentální verifikaci návrhů, o studie proveditelnosti postulovaných inovací atd. a proto zůstává pouze „vizí“ (Průcha, 2004, s. 25–27).

1.2 Vznik a vývoj alternativních škol

Klíč k vysvětlení příčin vzniku alternativních škol lze vidět v neustálých snahách lidské civilizace měnit a zdokonalovat to, co je již vytvořeno – instituce, pracovní postupy, teorie, lidské výtvořy. Tak tomu bylo i v případě vzdělávacích institucí. Když se některé typy škol ustálily (a tím se vlastně stávaly tradičními), objevovaly se současně i tendence tento stav měnit.

Historická východiska pro rozvoj alternativních škol jsou zakotvena v kritice formalistického způsobu vzdělávání, kterou vyslovovali teoretici reformní pedagogiky již od začátku 20. století (Průcha, 2004, s. 27–29).

Československo 20. a 30. let minulého století, bylo jednou z nejprogresivnějších zemí, pokud jde o rozvíjení alternativního školství. To vyplývalo z vysoké úrovně tehdejší české pedagogiky, která se ovšem bohatě sytila ze zahraničních teorií, stejně jako z domácího výzkumu a praxe. Pedagog a psycholog Václav Příhoda (1889–1979) byl nejvýznamnějším představitelem reformní pedagogiky u nás, který uskutečnil několik studijních pobytů v USA a v jiných zemích, odkud k nám přinášel řadu teoretických a praktických poznatků o nových trendech vývoje školství.

Tehdejší alternativní (reformní) školy se vyvíjely v důsledku jak tvořivosti a nadšení učitelů, tak ale současně byly iniciovány a podporovány pedagogickou teorií a výzkumem.

Podle současných hodnocení bylo reformní hnutí u nás mnohostranné a na světové úrovni. Násilné přerušení vývoje alternativního školství a oficiální odmítání teorií reformní pedagogiky u nás po roce 1948 způsobilo, že nyní musíme nejen shromažďovat poznatky o rozvoji alternativního hnutí v zahraničí, ale měli bychom také objevovat historické tradice alternativních škol v naší zemi a inspirovat se jimi. První cíl se daří plnit – po roce 1989 vznikla u nás početně rozsáhlá publikační a přednášková aktivita týkající se alternativních (reformních) škol (Průcha, 2004, s. 30).

Alternativní školy plní několik funkcí. Vznikají proto, aby nahradily (kompenzovaly) určité nedostatky, které se objevují v rámci standardního školství. Mají zajišťovat nezbytnou pluralitu vzdělávání a vytvářejí prostor, v němž se realizuje experimentování a různé inovace vzdělávání, ať už jde o inovaci v organizaci vzdělávání nebo o inovace v obsahu vzdělávání (Průcha, 2004, s. 40).

1.3 Typy alternativních škol

1.3.1 Klasické reformní školy

Waldorfská škola

Principy a metody práce ve waldorfské MŠ vycházejí z antroposofie - duchovní vědy, jejímž cílem je člověk chápaný ve své celistvosti jako bytost tělesná, duševní a duchovní. Antroposofie vidí člověka a celý hmotný svět jako výraz působení duchovních sil. Vývoj samotného člověka tak probíhá v přibližně sedmiletých cyklech. Každý člověk z tohoto pohledu prochází jednotlivými fázemi osobitým způsobem a v každé vývojové fázi jsou možnosti pro optimální rozvoj rozmanitých lidských vlastností a sil. V prvním sedmiletí je dítě zcela v zajetí smyslových vjemů, schopnost identifikace je v této fázi největší. Dítě má přirozenou potřebu rytmu nejen co se týká spánku a bdění, klidu a aktivity, ale i opakování pohybu, zvuku a rytmu. Proto je důležité rozdělení dne, týdne, měsíce i roku. Všechno se opakuje v pevném rytmu, střídá se napětí s uvolněním (waldorfskaskolka.cz, 2012).

Na waldorfské mateřské školy navazují waldorfské školy základní, střední, speciální i iniciativy a sdružení, které principy a metody využívají a rozvíjejí .

Montessoriovská škola

Základním smyslem je vytvářet takové edukační prostředí, které umožňuje normální, přirozený vývoj dítěte. Výchova se vyvíjí v tzv. senzitivních fázích. Individuální vzdělávání

umožňuje předem připravené prostředí a zásadní roli hrají speciální pomůcky. Zvláštní postavení má tzv. kosmická výchova, která poskytuje povědomí o vzájemných vazbách člověka a přírodního prostředí a přispívá k vytváření zodpovědnosti každého jedince za důsledky vymožeností uměle vytvořené kultury a civilizace (Průcha, 1996, s.26–27).

Vzdělávací program vyvinutý Marií Montessori vychází z poznání a respektování dítěte a jeho potřeb. Klíčovým pojmem metody je tzv. „připravené prostředí“, ve kterém si děti samostatně vybírají ze škály přitažlivých Montessori pomůcek a materiálů. Učitel je zejména v roli rádce a pomocníka, který děti důkladně pozoruje, aby zachytil okamžik, kdy je dítě připraveno přijmout nové vědomosti.

Vyučovací metoda Montessori je založena na výsledcích mnohaletých průzkumů vývoje dětí. Byla, a to nejenom předními americkými vychovateli, prohlášena za vývojově nejvhodnější model výuky pro děti předškolního a školního věku. Montessori jako výchovná a vzdělávací metoda je založena na realistickém porozumění kognitivního, emočního a smyslového vývoje dítěte (Kouzelné školy, 2012).

Freinetovská škola

Célestin Freinet vychází z myšlenky tzv. pracovní školy. Hlavní ideou je vybavit školní třídu různými pracovními kouty, ve kterých se mohou děti individuálně nebo ve skupinách věnovat činnostem z oblasti přírodních věd a techniky, domácím pracím, umělecké tvorbě i jazykové komunikaci. V rámci freinetovského hnutí byl vyvinut velký počet didaktických pracovních technik, které mimořádně obohacují vzdělávací proces (Průcha, 1996, s. 28–29).

V mateřských školách se freinetovská metoda neobjevuje, mateřské školy využívají některé didaktické pracovní techniky, kterými obohacují své projekty, např. Začít spolu.

Jenská škola

Učební skupiny přesahují ročník, skupina má rytmický týdenní pracovní plán (rozhovor, hra, práce, slavnost). Školní obytný pokoj, tj. místnost, na jejímž vytváření se podílejí děti, neuplatňuje se známkování a vysvědčení v tradiční formě. V jenském plánu jde o vytvoření bohatého, podnětného a volného edukačního prostředí pro děti. V České republice zřejmě neexistuje alternativní mateřská ani základní škola, uplatňující koncepci Jenského plánu (Průcha, 1996, s. 30).

Daltonská škola

Opírá se o několik principů. Svoboda žáka a jeho vlastní odpovědnost ke vzdělávání. Každý žák má vytvořen svůj vlastní program na jeden měsíc pro každý předmět, v němž má

vymezeny výsledky, jichž má dosáhnout. Přitom postupuje svým tempem a odpovídá za úspěch svého učení. Zdůrazněna je i spolupráce a vytváření sociálního a demokratického vědomí u dětí. Vyváženě se střídá výuka v rámci třídy a individuální práce na úkolech, jejichž pořadí si určuje žák sám. Školy jsou charakterizovány jako „školy s uvolněnou třídní strukturou“. Kritizovány jsou za nedostatečné opakování látky, nesystematické získávání poznatků a spoléhání na aktivitu žáka (Průcha, 2004, s. 37–44).

V posledních letech podle daltonského plánu začalo pracovat i několik škol v České republice. Využívají hlavně daltonské principy – svoboda, samostatnost a spolupráce. Nedílnou součástí je používání tzv. daltonských tabulí, kde se plánují pravidelné denní činnosti, které jsou označeny barevně a na konci týdne se společně hodnotí jejich splnění (msjihomor5.cz, 2013).

1.3.2 Církevní školy

Oproti standardním školám zavádějí církevní školy do svého kurikula nové vyučovací předměty jako je náboženství a latina. Cizí jazyky jsou zařazovány do nižších ročníků. Základním rysem je ideologický princip výchovné činnosti, princip křesťanství, křesťanské etiky a kulturní tradice a křesťanského životního postoje. Některé školy alternativu představují v tom, že jsou zaměřeny na přípravu absolventů pro takové profese, které nejsou pokryty standardními školami. Příkladem je charitativní, zdravotní a náboženská činnost, zejména v sociálních zařízeních a pečovatelských ústavech, regenschori (sbormistr) chrámové hudby, konzervátor církevních památek, administrátor v církevních úřadech aj. (Průcha, 2004, s. 45–47).

Mateřské školy jsou založeny na křesťanských principech a úzce spolupracují s rodinami dětí, aby navázaly na rodinnou výchovu v duchu křesťanských hodnot.

1.3.3 Moderní alternativní školy

Moderními alternativními školami označujeme všechny typy škol, které nejsou přímo odvozovány od koncepcí reformní pedagogiky a nejsou zřizovány církvemi nebo náboženskými společenstvími. Mají značně rozsáhlý počet variant v různých zemích. Jsou to většinou školy soukromé, některé i státní. Každý rok vznikají nové a nové specifické alternativy, kterými se školy či skupiny chtějí odlišovat od standardních škol. Zřizování moderních alternativních škol je iniciováno většinou zezdola, snahou rodičů a učitelů, kteří

nejsou spokojeni s charakterem vzdělávání dětí standardních školských institucí. Opírají se o různé ideové proudy či „filozofie“, jako je hnutí za „autoritativní výchovu“, hnutí za „odškolení“ vzdělávání a výchovy, hnutí za důsledné respektování práv dítěte aj.

České alternativy

Projekt Zdravá škola (Škola podporující zdraví)

Otevřená škola, otevřené vyučování

Projekt Začít spolu

ITV – Integrovaná tematická výuka

Projekt „Dokážu to?“

Projektové vyučování

Kooperativní učení, vyučování, škola

Vzdělávací program Čtením a psaním ke kritickému myšlení (RWCT)

Komunitní škola a vzdělávání (Průcha, 2004, s. 48–49).

2 Projekt IDEAL

Z hlediska alternativního školství v České republice by projekt IDEAL (Integrated Dolphin to Education And Learning) mohl navazovat na projektové vyučování, kooperativní učení s metodami kritického myšlení. Svým obsahem a možnostmi práce s tímto projektem lze objevovat mnoho variant, které by projektové vyučování mohlo doplňovat, rozvíjet a podporovat. Bylo by jej tedy možno řadit mezi alternativní projektové vyučování.

2.1 Podstata projektu IDEAL

Projekt IDEAL je označován zakladatelem projektu Dr. Horacem Dobbsem (viz Příloha A) za radostný kruh učení, který využívá příběhu delfinů k tomu, aby stimuloval mysl a činil výuku i studium cizích jazyků zábavným jak pro žáky, tak i pro učitele a rodiče. Radostným kruhem je vzájemné a úzké propojení dítěte, učitele a rodičů. Přitom spojovacím prvkem je právě silný a emotivní příběh delfína.

Jedním z důvodů, proč projekt IDEAL klade důraz na zařazení delfinů do výukových programů je, že tito úchvatní, inteligentní a hraví mořští savci se učí závratnou rychlostí. Pokud otevřeme naši mysl, můžeme se od nich hodně naučit. Oceán je jejich přirozeným domovem, školou i hřištěm. Tyto tři prvky jejich života splývají zdánlivě dohromady.

Vedlejším pozitivním přínosem projektu IDEAL je lepší porozumění životu delfínů a důležitost zachování bohatého a rozmanitého života oceánů. Chceme, aby se děti vědomě zapojily do ochrany moří (Delfino.cz, 2010).

Celková strategie projektu IDEAL je ve spojení studia cizích jazyků, které zde hraje hlavní roli, a hravé výuky, s porozuměním vztahu člověka a delfína a ve skutečnosti tak se vztahem ke všem živým formám na této planetě. IDEAL obsahuje tezi, kterou již znají všichni učitelé, a sice to, že učení (zvláště náš mateřský jazyk) nezačíná a nekončí ve třídě. Je to nekončící proces. Jak rychle se učíme, záleží na tom, jak nás lidé kolem povzbuzují. Udělat z práce hru je v konceptu IDEAL klíčová věc. Je jasné, že není možné zařadit delfíny do masové výuky. Naštěstí je však možné různými způsoby zachytit stimulující podstatu delfínů. Jednou z nich je projekt IDEAL (Delfino.cz, 2010).

Projekt IDEAL je vhodný jak pro děti zdravé, tak i jakkoli handicapované. Výzkum prokázal, že delfíni mohou stimulovat náš mozek a změnit tak náš způsob myšlení. Mohou rovněž pomoci překonávat depresi (Delfino.cz, 2010). Občanské sdružení Delfino je propagátorem tohoto projektu v České republice.

Cílem projektu IDEAL je seznámit děti s knihami Dr. Horace Dobbse o delfínku Dilovi (Dilo a volání hlubin, Dilo získává přátele, Dilo a čarodějnice od Černé skály) a práce s omalovánkami k první knize. Přiblížit dětem prostřednictvím fantazie a představivosti svět delfínů a přijmout základní kvality delfínů – hravost, radost, přátelství a inteligenci. Seznámit děti s podmořským světem a potřebou ochrany podmořského světa. Uvědomit si význam hry a radosti v životě člověka, vše konat pro radost, rozvíjet schopnost vzájemné komunikace a spolupráce a rozvíjet emoční inteligenci. Pomoci dětem s poruchami učení dosáhnout svého plného potenciálu – naučit se novým dovednostem, zvýšit kreativitu a radost v životě dětí pro ty méně šťastné (Delfino.cz, 2010).

Konečným cílem je pomoci dětem, zvláště dětem se speciálními vzdělávacími potřebami k dosažení změny. V závislosti na výsledcích projektu je cílem vytvořit povědomí o životním stylu delfínů, jejich zranitelnosti a potřebě chránit je (Integrated Dolphin Education And Learning).

Na základě mnoha výzkumů, které Dr. Horace Dobbs podnikl, se zrodila myšlenka zapojit delfíny do výuky dětí. V listopadu 2001 byl v Newsletteru IDW (International Dolphin Watch) publikován článek o výsledcích výzkumu DERP (Dolphin Education Research Projekt) na Hessle High School. Výsledky byly více než jasné. Knihy o delfínovi Dilovi

pomáhaly dětem se speciálními vzdělávacími potřebami. Studie prokázala, že při poslouhání příběhů o delfínech a zavedení různých jiných činností spojených s delfíny v lekcích angličtiny se uvolňuje kreativní a umělecká energie. V roce 2002 byl koncept projektu IDEAL publikován ve speciálním čísle IDW Report (Dolphin, 2011).

Dr. Horace Dobbs předvedl novou bránu ke gramotnosti. Výuková metoda projektu vychází z artefiletiky. Artefiletika je výchovné pojetí, které využívá uměleckých výrazových prostředků k integrativnímu duševnímu rozvoji a k pozitivní prevenci psychosociálních poruch, zejména u dětí a mladých lidí. Cílem artefiletiky je poskytnout člověku příležitost k odhalení vlastních psychických možností i mezí, dát mu šanci nalézat jeho místo a jeho úlohy v lidském společenství a vybavit ho citlivostí k bolesti druhých bytostí (ABZ.cz, 2005–2006).

2.2 Projekt IDEAL v České republice

V roce 2002 byl projekt IDEAL publikován ve speciálním čísle časopisu Dolphin, společnosti IDW. V Německu a Rakousku byly předvedeny pilotní programy projektu IDEAL v roce 2003. Individuální koncepty s dětmi, rodiči a učiteli byly připraveny na předložení návrhu k začlenění do oficiálního vzdělávacího programu, ale nedošlo k tomu. Vedoucí skupiny Birgit Baadet si svou práci odvezla na Nový Zéland a bez její přítomnosti v Německu bylo pozdrženo i zavedení projektu IDEAL do střední Evropy (Dolphin, 2011).

Tak to zůstalo až do roku 2006, kdy se v německém Augsburgu setkala paní Valpurga Hozáková s Helen a Michaellem Langholfovými. Vzhledem k jejím dlouhodobým zkušenostem ve školství ji tato myšlenka natolik zaujala, že se rozhodla pokračovat v práci s německou organizací Dilo-Dolphin-Group. A to nejen v Německu, ale i v rodné České republice. S Danou Hegerovou založila neziskovou organizaci Delfíno a dokončila překlad německé verze projektu IDEAL do češtiny. S vervou se také pustila do překladu knih Horace Dobbse o delfínu Dilovi (Dolphin, 2011).

V červnu 2010 se vydaly do Anglie, aby zjistily, jak projekt IDEAL funguje v praxi. Po návratu z Anglie byly tak nadšené z toho, co viděly, že se ihned pustily do práce a přemýšlely, jakým způsobem představit českým dětem delfína Dila (viz Příloha B).

Dnes už mnoho dětí v České republice zná příběhy malého zvědavého delfína Dila. A stejně jako příběhy Dila, tak i obrázky ilustrátora Rica (Richarda Oldfielda) a hudba Reného Krále se usadily v srdcích našich dětí (Dolphin, 2011).

V roce 2011 pozvaly obě propagátorky projektu IDEAL v České republice samotného Dr. Horace Dobbse, aby se přijel podívat, jak české děti pracují s tématem projektu IDEAL a jak se zapojil do našeho systému vzdělávání, protože každá země má svůj systém a každý je jiný. Horace Dobbs nikdy nezapomene na šťastné a usměvavé tváře našich dětí se zářícíma očima, které ho přivítaly a celý týden provázely. Česká republika tak otevřela cestu pro tento projekt do celé Evropy.

Jednou z mateřských škol, které se do projektu IDEAL zapojily, byla i mateřská škola v Bílém Kostele. Zpočátku čelila obvinění, setkávali se s odporem a nedostatkem financí a neporozuměním. Následovala poměrně intenzivní jednání za přítomnosti tisku a veřejnost uznala výsledky této metodiky. Mnoho rodičů podporuje projekt IDEAL a uznávají výhody, které dává jejich dětem. Na první pohled je jasné, že děti rády pracují s delfíny a těší je tato činnost.

Příkladem byly mohutné povodně v srpnu 2010, kdy se právě u dětí pomocí příběhů o delfinovi Dilovi podařilo zmírnit dopad přírodní katastrofy v tomto regionu. Děti byly klidnější poučením z podmořského života, změnila se jejich důvěra a porozumění k přírodě (Dolphin, 2011).

2.3 Delfíní terapie

Z knihy Dr. Horace Dobbse *Dolphin Healing* cituje občanské sdružení Delfino na svých webových stránkách zajímavé části, které mohou širokou veřejnost přesvědčit o vlivu na uzdravování a vzájemném vztahu člověka a delfína.

Delfíni jsou moudré, vnímající bytosti. Mají velmi zvláštní vztah k lidem, což možná souvisí s tím, že mají mozek právě tak velký a vyvinutý jako my. Žijí v moři, v prostředí, které je lidem cizí, ale přesto jsme k nim přitahováni. Neumí mluvit, ale rozhodně komunikují. Ve starověkém Řecku byli delfíni uctíváni a chrám v Delfách byl zasvěcen bohu delfinů. Zabít delfína bylo zločinem, jež byl trestán smrtí (Delfino.cz, 2010).

Asistovaná delfinoterapie

Roku 1980 Dr. David Nathanson začal pracovat s dětmi s poškozením mozku a mentálně postiženými dětmi, přičemž kontaktu s delfíny používal jako odměny. Nathanson zjistil, že studijní schopnosti dětí se zvýšily až o 500 %. V roce 1988 zahájil projekt Dolphin Research Centre v Grassy Key na Floridě, týkající se dětí se zdravotním postižením od mozkové obrny po Downův syndrom. Úspěch jeho metod si získal obrovskou publicitu, zejména v Británii,

kde byly některé případy publikovány v populárním tisku. To vedlo k využívání delfinů k terapii v delfiních zábavních parcích po celém světě.

Slova Dr. Horace Dobbse: „Delfini ve mně vždy evokovali většinu hodnot, o které lidé usilují, zejména svobodu a lásku. Jejich věznění pro mne bylo vždy neospravedlnitelné. Od roku 1974 jsem prováděl celý svůj výzkum jen s delfíny na otevřeném moři. Byla to jejich volba zúčastnit se. Mohli kdykoli svobodně odplavat - a často to také dělali. Byla to výzva, ale uspěl jsem v tom, že je možné pracovat s naprosto svobodnými delfíny, kteří se rozhodli přátelit se s lidmi“ (Delfino.cz, 2010).

Delfíní kokon

Delfíní kokon je výsledek 20letého výzkumu Dr. Horace Dobbse, který slouží pro interakci s divokými delfíny na širém moři v umělém prostředí.

Valpurga Hozáková a Dana Hegerová z organizace Delfino, které jsou propagátorkami projektu IDEAL v České republice přišly se svým vynálezem delfíního kokonu, který je z přírodního hedvábí světle modré barvy, která evokuje moře a na kterém jsou ručně malované obrázky delfína Dila a jeho podmořského světa. Kokon má tvar kruhu o průměru 180 cm a výšce 230 cm, podobá se velkému stanu, který je zavěšen ve stropu. Složen je z šesti hedvábných splývavých pruhů. Do jednoho kokonu se vejde i skupina 6–8 dětí (viz Příloha F).

V České republice se stal delfíní kokon velmi populární v hlavním proudu vzdělávání i u dětí vyžadujících speciální potřeby. Poskytuje klidný a magický prostor pro relaxaci a vzdělávání. Ve spacáku mohou děti pod střešou kokonu odpočívat, poslouchat zvuky delfinů, pozorovat jejich obrázky, poslouchat nebo si číst jejich příběhy, být kreativní a vymýšlet si vlastní příběhy nebo malovat obrázky (Dolphin, 2011).

Pro některé děti se delfíní hedvábný kokon stává osobním útočištěm, uvnitř kterého si mohou klidně hrát se svými hračkami, malovat, nebo poslouchat příběhy o Dilovi jak čtené tak na CD. Nabízí tedy funkce relaxační, terapeutické, výchovné, konfrontační a estetické.

Kokon umocňuje pocit lehkosti a nabízí možnost odpoutání se od problému. Děti milují, když mají prostor, který je jenom jejich. Kde jsou uvnitř oddělení od příkazů, organizovanosti, kontrolních slov dospělých. Cítí se tu v ochraně. Pro mnoho dětí je to místo absolutní svobody, ve kterém vzniká prostor pro objevování. S použitím představivosti, která je stimulovaná obrázky a zvuky, lze vstoupit do magického podvodního světa království delfinů.

Na základě výzkumu se zjistilo, že pozitivním působením delfínů, tedy i pobytem v delfíním hedvábném kokonu, dochází k podpoře učení.

Výzkumem byla sledována podpora hravosti a radost při výuce, lehký a snazší příjem nových alternativních prvků, kreativní možnosti nové výuky a tím podpoření tohoto vývoje. Pomoc při uvolňování hierarchických struktur, nejen mezi dětmi, ale také ve vztahu k dospělým, rodič – dítě, učitel – žák. Probouzení zvědavosti dětí a tím rozvíjení jejich schopností, pomoc při rozvíjení komunikace a rozvoj kreativity, flexibility a intuice. Při všech těchto pozorováních byly shledány kladné výsledky.

Kokon lze umístit i v nemocnicích u dětí s nevy léčitelnými nemocemi, rakovinou, leukémií, AIDS, léčbou s chemoterapií i jako prevence. Napomáhá odbourávat stesk a pocity osamělosti po odchodu rodičů a příbuzných, výsledkem je i kratší a úspěšnější léčba pooperačních stavů, aktivizují se životní energie, pomáhá při stesku, odstraňování strachu a získávání důvěry.

Dalšími možnostmi, kde lze kokon využívat jsou dětské domovy, vhodný je i pro léčení veškerých psychosomatických projevů nebo pro těhotné maminky, které v něm mohou odpočívat a soustředit se na své těhotenství atd. (delphin-dom.cz, 2012)

2.4 Zařazení projektu IDEAL do Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání

V Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (RVP PV) nacházíme pět oblastí rozvoje, na které se v každodenní práci v mateřské škole zaměřujeme. Od 1. 9. 2012 se tento RVP PV mění opatřením ministra o konkretizované očekávané výstupy RVP PV. Projekt IDEAL lze i do těchto oblastí zakomponovat a je na kreativitě každého pedagoga, jak s nabízeným tématem bude pracovat. Zde je pro příklad několika aktivit a nabídek činností.

Dítě a jeho tělo – oblast biologická

Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti biologické je stimulovat a podporovat růst a nervosvalový vývoj dítěte, podporovat fyzickou pohodu, zlepšovat jeho tělesnou i pohybovou zdatnost a zdravotní kulturu, podporovat rozvoj jeho pohybových i manipulačních dovedností, učit je sebeobslužným dovednostem a vést je ke zdravým životním návykům a postojům (RVP PV, 2004, s. 16).

Projekt IDEAL nabízí poslech pohádky, příběhu, vyjádření děje hudbou a pohybem, rozpoznávání jednotlivých situací, napodobování pohybů mořských zvířat (lezení do strany, běh po třídě s vyhýbáním, výskoky ze dřepu) ...

Na konci období dítě dokáže vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky (řečovými, výtvarnými, hudebními, dramatickými apod.), domlouvá se gesty i slovy, rozlišuje některé symboly, rozumí jejich významu i funkci, dovede využít informativní a komunikativní prostředky, se kterými se běžně setkává (knihy, encyklopedie, počítač, audiovizuální technika, telefon apod.). Problémy řeší na základě bezprostřední zkušenosti, postupuje cestou pokusu a omylu, zkouší, experimentuje, spontánně vymýšlí nová řešení problémů a situací, hledá různé možnosti a varianty, má vlastní nápady, využívá přitom dosavadních zkušeností, fantazie a představivosti, průběžně rozšiřuje svou slovní zásobu a aktivně ji používá k dokonalejší komunikaci. V běžných situacích komunikuje bez zábran a ostychu s dětmi i s dospělými; chápe, že být komunikativní, vstřícný, iniciativní a aktivní je výhodou (Delfino, 2010).

Dítě a jeho psychika – oblast psychologická

Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti psychologické je podporovat duševní pohodu, psychickou zdatnost a odolnost dítěte, rozvoj intelektu, řeči a jazyka, poznávacích procesů a funkcí, jeho citů i vůle, stejně tak i jeho sebepojetí a sebenahlížení, jeho kreativity a sebevyjádření, stimulovat osvojování a rozvoj jeho vzdělávacích dovedností a povzbuzovat je v dalším rozvoji, poznávání a učení (RVP PV, 2004, s. 18).

Projekt IDEAL nabízí vyjádření vlastního prožitku ze čteného příběhu, otázkami evokovat děti k vyprávění, vytleskávat a určovat počet slabik, rozeznávat dlouhá a krátká slova, formou hry určovat počáteční hlásku.

Na konci období dítě soustředěně pozoruje, zkoumá, objevuje, všímá si souvislostí, experimentuje a užívá při tom jednoduchých pojmů, znaků a symbolů, získanou zkušenost uplatňuje v praktických situacích a v dalším učení, má elementární poznatky o světě lidí, kultury, přírody i techniky, která dítě obklopuje, orientuje se v prostředí, ve kterém dítě žije, klade otázky, hledá na ně odpovědi, aktivně si všímá, co se kolem něho děje, chce rozumět věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí; poznává, že se může mnohému naučit, raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo, učí se nejen spontánně, ale i vědomě, vyvine úsilí, soustředí se na činnost a záměrně si vše zapamatuje, při zadané práci dokončí, co započalo,

dovede postupovat podle instrukcí a pokynů, je schopno dobrat se z výsledkům, odhaduje své síly, učí se hodnotit své osobní pokroky i oceňovat výkony druhých. Pokud se mu dostává uznání a ocenění, učí se s chutí, ovládá řeč, hovoří ve vhodně formulovaných větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, sdělení, otázky i odpovědi, rozumí slyšenému, slovně reaguje a vede smysluplný dialog, ví, že se lidé dorozumívají i jinými jazyky a že je možno se jim učit; má vytvořeny elementární předpoklady k učení se cizímu jazyku (Delfino, 2010).

Dítě a ten druhý – oblast interpersonální

Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v interpersonální oblasti je podporovat utváření vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému, posilovat, kultivovat a obohacovat jejich vzájemnou komunikaci a zajišťovat pohodu těchto vztahů (RVP PV, 2004, s. 24).

Projekt IDEAL nabízí hovořit s dětmi o vztahu matka – dítě, posoudit vztah delfíní matky k Dilovi, láska, mazlení, učení, vzor, důvěra, bezpečí, důležitost přátelství – děti ve třídě, lidé, zvířata – vyzvednutí v příběhu, projevy přátelství, upozornění na nebezpečí hrozící dětem ve vodě, co se stane delfíní matce v první knize a proč, přiblížit dětem přiměřenou formou realitu smrti a vyrovnání se s novou situací.

Na konci období si dítě všímá dění i problému v bezprostředním okolí, přirozenou motivací a situací je pro něj pozitivní odezva na aktivní zájem, řeší problémy, na které stačí, známé opakující se situace se snaží řešit samostatně, nebo s oporou a pomocí dospělého, dokáže rozpoznat a využívat vlastní silné stránky, poznávat své slabé stránky. Rozlišuje řešení, která jsou funkční (vedou k cíli) a řešení, která funkční nejsou, dokáže mezi nimi volit, chápe, že vyhýbat se řešení problémů nevede k cíli, ale že jejich včasné a uvážlivé řešení je naopak výhodou, uvědomuje si, že svou aktivitou a iniciativou může situaci ovlivnit. Nebojí se chybovat, pokud nachází pozitivní ocenění nejen za úspěch, ale také za snahu, chápe, že se může o tom, co udělá rozhodovat svobodně, ale za svá rozhodnutí také zodpovídá (Delfino, 2010).

Dítě a společnost – oblast sociálně kulturní

Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti sociálně - kulturní je uvést dítě do společenství ostatních lidí a do pravidel soužití se s ostatními, uvést je do světa materiálních i duchovních hodnot, do světa kultury a umění, pomoci dítěti osvojit si potřebné dovednosti,

návyky i postoje a umožnit mu aktivně se podílet na utváření společenské pohody ve svém sociálním prostředí (RVP PV, 2004, s. 26).

Projekt IDEAL nabízí vybarvování, vystřihování, modelování, sestavování modelu života v moři – použití vystřižených obrázků, doplnění o mořské rostliny (práce v kolektivu). Modelování postav z příběhu – zvířata i lidé, vytváření obrázků mačkáním měkkého papíru a vlepováním do tvaru delfína.

Na konci období dítě projevuje citlivost a ohleduplnost k druhým, pomáhá slabším, rozpozná nevhodné chování, vnímá nespravedlnost, ubližování, agresivitu a lhostejnost, ve skupině se dokáže prosadit, ale i podřít, při společných činnostech se domlouvá a spolupracuje, v běžných situacích uplatňuje základní společenské návyky a pravidla společenského styku, je schopné respektovat druhé, vyjednávat, přijímat a uzavírat kompromisy. Napodobuje modely prosociálního chování a mezilidských vztahů, které nachází ve svém okolí, spolupodílí se na společných rozhodnutích, přijímá vyjasněné a zdůvodněné povinnosti, dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla a přizpůsobuje se jim. Při setkání s neznámými lidmi či v neznámých situacích se chová obezřetně, nevhodné chování a komunikace, která je mu nepřijemná, umí odmítnout (Delfino, 2010).

Dítě a svět – oblast environmentální

Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti environmentální je založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí - počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu a vytvořit základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte (člověka) k životnímu prostředí (RVP PV, 2004, s. 29).

Projekt IDEAL nabízí rozpoznávat rozdíly mezi domácími a mořskými zvířaty, pomoc lidí delfinům v ohrožení, těm kteří uvízli v rybářských sítích, znečištění moří ve velkých zaoceánských lodí odpady, využívá příběhů o přátelství.

Na konci období se dítě učí své hry a činnosti plánovat, organizovat, řídit a vyhodnocovat, zajímá se o druhé i o to, co se kolem děje, je otevřené aktuálnímu dění, chápe, že zájem o to, co se kolem děje, činnost, pracovitost, podnikavost jsou přínosem, naopak lhostejnost, nevšímavost, pohodlnost a nízká míra aktivity mají své nepříznivé důsledky. Má základní dětské povědomí o tom, co je v souladu se základními lidskými hodnotami a normami, i co je s nimi v rozporu a snaží se podle toho chovat, spoluvytváří pravidla společného soužití mezi

vrstevníky, rozumí jejich smyslu a chápe potřebu je zachovat. Uvědomuje si svá práva i práva druhých, učí se je hájit a respektovat, chápe, že všichni lidé mají stejnou hodnotu, ví, že není jedno, v jakém prostředí žije, uvědomuje si, že se chováním na něm podílí a že je může ovlivnit. Dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých, chová se odpovědně s ohledem na zdravé a bezpečné okolní prostředí, jak přírodní, tak i společenské (Delfino, 2010).

2.5 Projekt IDEAL a děti se speciálními vzdělávacími potřebami

Projekt IDEAL lze velmi dobře zařadit i do vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP). Především pro děti s psychosomatickými a psychickými poruchami. Citlivý a emotivní příběh delfína děti přenáší do podmořského světa, který svým osobitým stylem děti vede k navazování mezilidských vztahů, k vytváření životních hodnot, k řešení složitých životních situací i k ochraně životního prostředí.

Často se právě děti se specifickými vzdělávacími potřebami dovedou velice dobře ztotožnit s delfínem a jeho příběhy. Všechny následné aktivity, které s nimi pedagogové mohou dělat, pak provádějí s lehkostí a se zájmem. Děti s handicapem se tak mohou realizovat a velmi přirozeně reagují na navazující aktivity projektu IDEAL.

Pokud se u dítěte objeví neklid a rozrušení, může být využit pobyt v kokonu, který dítě zklidňuje a přináší mu pocit klidu a bezpečí. Do tohoto kokonu mohou děti vstupovat i v době, kdy si chtějí hrát, povídat nebo se učit. Je to prostor, který otevírá fantazii, přináší důvěru, zvyšuje citlivost, stmeluje kolektiv a pomáhá překonávat stresové situace.

Děti se specifickými vzdělávacími potřebami jsou citlivější a vnímavější k emotivnímu a podnětnému prostředí. Jsou schopny vnímat všemi smysly, umí být senzitivní, aktivní a prožívají vše v přítomném okamžiku. Reagují ihned a ihned poskytují zpětnou vazbu.

Projekt IDEAL je vhodný a osvědčil se i u dětí z méně podnětného sociokulturního prostředí. Mírní se u nich agresivita, sklony k šikaně i hrubé a vulgární vystupování. Příběh delfína jim ukazuje dobré mezilidské vztahy, učí je chápat druhé a pomáhat jim.

EMPIRICKÁ ČÁST

3 Cíl průzkumu a formulace předpokladů

3.1 Cíl bakalářská práce

V bakalářské práci chceme charakterizovat projekt IDEAL, jeho vývoj, možnosti a zkušenosti pedagogů v mateřských a základních školách.

Vycházíme z toho, že nová generace pedagogů mateřských a základních škol, především na prvním stupni stále hledá nové alternativní a inovativní metody pro svou pedagogickou práci. Smyslem této bakalářské práce je seznámit pedagogy s projektem, který se může řadit mezi alternativní. Projekt IDEAL je svým charakterem projektem, který lze volně a velmi kreativně pojímat a záleží na každém pedagogovi, co si z tohoto projektu pro svou práci odnese a jak tento projekt využije.

Snahou tvůrců tohoto projektu v České republice je předat uchopitelné téma, dostupné materiály, návrhy pro další realizaci i příklady práce s tímto projektem od ostatních mateřských či základních škol.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaký názor mají na projekt IDEAL učitelky mateřských a základních škol ihned po seznámení s tímto projektem a po roce práce s ním. Zda je projekt oslovil, vidí v něm směr své další práce, zda jsou schopny pracovat s připravenými aktivitami nebo vidí potenciál projektu někde jinde.

Pro naplnění cíle bakalářské práce bylo zjišťováno i stanovisko samotných propagátorů tohoto projektu v České republice.

3.2 Předpoklady bakalářské práce

Předpoklady bakalářské práce vycházejí z pochopení projektu IDEAL učitelkami mateřských i základních škol, které se s projektem seznamují jako s novou alternativní metodou vyučování. Vzhledem k tomu, že se pedagogové vyznačují značnou dávkou kreativity, tak předpokládáme, že je projekt IDEAL zaujme a zanechá kladný dojem u většiny učitelek mateřských i základních škol a po prvním roce budou mít s projektem IDEAL kladnou zkušenost.

Předpoklad 1: Lze předpokládat, že většina učitelek mateřských a základních škol má z projektu IDEAL kladný dojem po prvním zaškolení (ověřováno pomocí dotazníku 1 – otázkou č. 4).

Předpoklad 2: Lze předpokládat, že většina učitelek mateřských a základních škol má po prvním roce práce s projektem IDEAL kladnou zkušenost (ověřováno pomocí dotazníku 2 – otázkou č. 9).

Zformulované předpoklady byly následně ověřovány prostřednictvím sběru dat z dotazníků, které byly předloženy respondentům z mateřských i základních škol.

3.3 Použité metody

V bakalářské práci byla využita explorační metoda dotazníků. Jedná se o kvantitativní metodu, která se využívá jako jedna z nejméně frekventovaných výzkumných metod, při které lze získat velké množství informací. Vzhledem k tomu, že projekt IDEAL ještě není příliš rozšířen v České republice, tak bylo osloveno pouze 40 respondentů.

Dotazník je nestandardizovaný, použité otázky jsou uzavřené i otevřené. Položky v úvodu dotazníku zjišťují informace o respondentech, kde je zaměstnán, jak se o projektu dozvěděl, co ho přimělo, aby hledal nějaký nový projekt. Druhá část je zaměřena na prvotní zkušenost a seznámení s projektem, na spolupráci s kolegy či rodiči dětí a v závěru jsou položky orientované na celkový dojem, zhodnocení projektu, na představy, jak projekt rozvíjet či zda v něm pokračovat nebo nikoli.

První dotazník je směřován na učitelky mateřských a základních škol, které se s projektem IDEAL teprve seznamují a měly první možnost shlédnout prezentaci tohoto projektu. Dotazník má 9 uzavřených otázek, u čtyř otázek může respondent doplnit své tvrzení. Dotazník byl koncipován tak, aby respondenty příliš nezatěžoval, ptá se na jednoznačné informace, které potřebujeme k vyhodnocení stanovených předpokladů (viz Příloha C).

Dotazníky byly rozdány učitelkám po prezentaci, aby měly možnost ihned reagovat. Emotivní prezentace spojená s příběhem malého delfina zaujme každého posluchače a jsou touto možností, jak prezentovat podmořský svět u nás, v republice, která moře nemá, nadšeni.

Druhý dotazník je určen učitelkám mateřských a základních škol, které již s projektem IDEAL pracují a mohou jeho přínos ohodnotit a popsat své dlouhodobé zkušenosti s tímto

projektem. Tento dotazník obsahuje 10 uzavřených otázek a 1 otevřenou. U čtyř položek mohou respondenti svou odpověď doplnit či rozvinout (viz Příloha D).

V obou dotaznících jsou otázky kladeny jednoznačně, jednoduše, jsou jim předloženy možné odpovědi, případně mohou své odpovědi doplnit. Vyplnění dotazníků je jednoduché a zabere minimální čas.

Do bakalářské práce jsme zařadili i rozhovor s Danou Hegerovou, která společně s Valpurgou Hozákovou projekt IDEAL představuje v České republice. Tento rozhovor má šestnáct otázek, které jsou vedeny od počátku projektu IDEAL u nás, přes každodenní práci s projektem až po budoucnost a vize projektu a jeho tvůrců. Rozhovor byl strukturovaný, trval patnáct minut, byl nahráván na diktafon a poté přepsán (viz Příloha E).

3.4 Předvýzkum

Cílem předvýzkumu bylo zjistit, zda zvolená metoda dotazníku je vhodná, zda jsou otázky jednoznačně formulované a srozumitelné a zda se po vyhodnocení dotazníku naplní cíl bakalářské práce.

Dotazníky byly konzultovány s tvůrci projektu v listopadu 2012 a byly předány 3 pedagogům, kteří se seznámili s projektem IDEAL a mohli na otázky odpovídat. Položky v dotazníku byly pro respondenty jasné a srozumitelné, získaná data byla použitelná, dotazník nebyl měněn, byly z něho odebrány dvě otázky, které nebyly podstatné pro splnění cíle bakalářské práce.

3.5 Harmonogram výzkumu

O distribuci dotazníků se zasloužily propagátorky projektu, které při svých prezentacích oslovily pedagogy a požádaly je o vyplnění dotazníků. Tím byla zajištěna i stoprocentní návratnost dotazníků. Dotazníky byly rozdávány v prosinci 2012. Data byla vyhodnocena v průběhu měsíce ledna 2013.

Na základě výsledků dat z obou dotazníků byl sestaven strukturovaný rozhovor pro propagátorky projektu IDEAL v České republice. Rozhovor nám poskytla paní Hana Hegerová 19. 2. 2013 (Příloha E).

3.6 Popis zkoumaného vzorku

Zkoumaným vzorkem byli pedagogové z mateřských škol, mateřských škol se speciálními třídami i speciálních mateřských škol, pedagogové prvního stupně základních škol v Libereckém a Středočeském kraji.

Bylo rozdáno 20 dotazníků č. 1 (15 pro učitelky mateřských škol a 5 pro učitelky základních škol) a 20 dotazníků č. 2 (17 dotazníků pro učitelky mateřských škol a 3 dotazníky pro učitelky základních škol). Dotazníky bylo osloveno více učitelek mateřských škol. Je to způsobeno mnohaletými zkušenostmi p. Hozákové s předškolním vzděláváním.

Překvapilo nás a potěšilo, že bylo vráceno všech 40 dotazníků. Ze zkušeností víme, že návratnost není vždy stoprocentní. Čtyřicet respondentů je poměrně malý vzorek. Důvodem je zatím malé množství mateřských a základních škol, které byly s projektem seznámeny a které s ním již pracují.

Celkový počet respondentů je 40 ($n = 40$).

4 Analýza získaných dat a jejich interpretace

V této části bakalářské práce budou podrobně analyzována data z nestandardizovaného dotazníku, který byl určen respondentům-pedagogům z mateřských a základních škol, kteří se poprvé seznámili nebo již nějakou dobu pracují s projektem IDEAL v Libereckém a Středočeském kraji.

4.1 První seznámení s projektem IDEAL

Dotazník č. 1 byl předkládán respondentům, kteří se s projektem IDEAL seznamují poprvé. Bylo osloveno 20 respondentů z mateřských a základních škol Libereckého a Středočeského kraje. Seznámení s projektem IDEAL probíhá formou prezentace (viz Příloha B). Z tabulky č. 1 je patrné, že bylo osloveno 15 pedagogů z mateřských škol a 5 pedagogů ze škol základních. Tento vzorek ukazuje na větší rozšíření projektu mezi pedagogy mateřských škol. To je způsobeno profesním zaměřením propagátorky projektu Valpury Hozákové, která dlouhá léta pracovala jako učitelka a následně jako ředitelka mateřské školy.

První informace o projektu IDEAL.

Tab. 1 – seznámení s projektem IDEAL

Kde jste se o projektu IDEAL dozvěděli?	MŠ	ZŠ
Doporučení od pedagogů, kteří již s projektem pracují	5	
Z internetové prezentace		
Z tisku	3	
Jinak - telefon	7	5

Respondenti odpovídali na otázku, kde se o projektu IDEAL dozvěděli. Výsledky jsou znázorněny v tabulce č. 1.

Touto položkou bylo zjištěno, že nejvíce učitelek mateřských i základních škol bylo osloveno telefonátem propagátorek projektu.

Důvod realizace projektu IDEAL v mateřské nebo základní škole.

Tab. 2 – důvod realizace projektu IDEAL

Co Vás přimělo k realizaci projektu IDEAL na Vaší škole?	MŠ	ZŠ
Zkušenosti jiných škol	3	
Touha po novém projektu	6	3
Náhodné setkání, které Vás zaujalo	5	2
Jiná možnost – nové téma	1	

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že většina učitelek mateřských i základních škol toužila po novém projektu nebo je zaujalo náhodné setkání s tvůrci projektu IDEAL. Vzhledem k tomu, že je projekt v současné době více uskutečňován v mateřských školách, tak oslovení respondenti z mateřských škol se opírali i o zkušenosti ostatních pedagogů z mateřských škol, kteří již s projektem IDEAL pracovali dříve.

První dojem z prezentace projektu IDEAL na učitele.

Tab. 3 – první dojem z prezentace projektu IDEAL

Jak na Vás zapůsobila první prezentace projektu IDEAL?	MŠ	ZŠ
Zaujala mě	15	5
Nezaujala mě		
Jiná možnost		

Tato otázka je v dotazníku stěžejní, protože nám odpovídá na předpoklad celé bakalářské práce i na její cíl. Předpokládali jsme, že většina učitelek bude mít kladný dojem po prvním zaškolení. Z průzkumu vyplývá, že po první prezentaci projekt IDEAL získal 100% zájem ze strany učitelů v mateřských i základních školách v Libereckém a Středočeském kraji.

Tento výsledek přičítáme tématu, emotivnímu prožitku a samotné prezentaci projektu tak, jak je předkládána dětem i pedagogům.

První dojem prezentace na děti.

Tab. 4 – první dojem prezentace na děti

Jak první prezentace zapůsobila na děti?	MŠ	ZŠ
Byly nadšené a dobře spolupracovaly	15	5
Neprojevovaly své emoce		
Nebavilo je to, nudily se		

Respondenti u této odpovědi měli hodnotit děti, které pozorovali při prezentaci projektu a i zde se setkáváme se 100% zájmem. Také u této odpovědi musíme konstatovat, že zájem, nadšení a spolupráce dětí vychází z dobře uchopeného tématu, emotivního příběhu, seznámení s novými pojmy a proložením interaktivními aktivitami, které oddalují únavu.

Čím projekt IDEAL oslovil respondenty.

Tab. 5 – čím projekt IDEAL oslovil respondenty

Čím Vás projekt IDEAL oslovil?	MŠ	ZŠ
Silný příběh delfína Dila	10	3
Propracovaná koncepce, připravené aktivity a pomůcky pro práci s dětmi	4	2
Jiná možnost – nové téma	1	

U této položky se respondenti rozhodovali, čím si je projekt získal. Většina respondentů uvedla, že to byl právě silný, emotivní příběh delfína, který vychází z první knihy Dr. Horace Dobbse Dilo a volání hlubin, která tvoří stěžejní motiv celé prezentace. Za zmínku při rozhodování o práci s tímto projektem stojí i propracované a předem připravené materiály a aktivity pro následující práci s dětmi. Učitel tak může s projektem ihned začít pracovat, aniž by ho musel hned od začátku rozvíjet a doplňovat. Jeden respondent uvedl, že ho zaujala

jiná možnost, a to nové téma. Téma podmořský svět je pro nás suchozemce atraktivní a nabízí se tu možnost, jak dětem přirozenou formou poskytnout dostatečné množství informací.

Představa práce s projektem IDEAL.

Tab. 6 – představa práce s projektem IDEAL

Máte již nyní, po prvním zaškolení, představu, jak budete s projektem pracovat?	MŠ	ZŠ
Ano	8	
Ne	2	
Ještě nevím	5	5

Respondenti se u této otázky zamýšleli nad budoucností. Po prvním emotivním představení většina učitelek mateřských škol již věděla, jak budou s projektem pracovat a uměly si představit nové možnosti, které jim projekt nabízí. Naproti tomu pedagogové ze základních škol ve svém rozhodnutí ještě tápali a nevěděli, kam budou projekt směřovat a jak ho uchopí. Zde předpokládáme, že je to způsobeno přesně danými osnovami pro základní vzdělávání, které nenabízejí tolik volného prostoru, který by mohli pedagogové věnovat takovému projektu.

Pouze dva oslovení respondenti z mateřské školy v danou chvíli neměli zcela žádnou představu, jak projekt využijí a jak s ním budou moci pracovat. Pět respondentů mateřských a pět respondentů základních škol nemělo představu, jak budou s projektem pracovat. Tabulka č. 6 ukazuje, že učitelé základních škol po prvním zaškolení nemají představu, jak by mohli projekt IDEAL pro svoji práci využít.

Podpora projektu u kolegů.

Tab. 7 – podpora projektu u kolegů

Myslíte si, že pro tento projekt získáte podporu u svých kolegů a kolegyně?	MŠ	ZŠ
Určitě ano	6	2
Nevím	9	3
Zcela jistě ne		

U této otázky respondenti váhali a byli opatrní ve svých tvrzeních. Většina se tedy spíše uchýlila k odpovědi neví, která jim dávala prostor pro případný nezájem ze strany kolegů. U učitelek mateřských škol se jako druhá nejčastější odpověď objevilo rozhodné určitě ano, a to z toho důvodu, že byly přesvědčené o vhodnosti tématu i atraktivnosti předkládaných aktivit, které projekt IDEAL doprovázejí.

Předpokládáme, že právě tato bakalářská práce by mohla pomoci přesvědčit pedagogický sbor o vhodnosti zařazení projektu IDEAL do vyučování a práce s dětmi.

Podpora u rodičů dětí.

Tab. 8 – podpora u rodičů

Myslíte si, že pro tento projekt získáte podporu u rodičů dětí?	MŠ	ZŠ
Určitě ano	7	
Nevím, záleží na tom, jak jim projekt představíme	8	5
Spíše ne		

Rodiče jsou nedílní partneři při výchově dětí a měli by být informováni o tom, jakými způsoby a metodami jsou jejich děti vychovávány a vzdělávány. Proto i otázka, kterou respondenti předjímají reakci rodičů, je na místě. Většina respondentů si vybrala možnost neví, s dovětkem, že záleží na tom, jak bude projekt představen. U takových alternativ, kde se jedná o zásah do citů dítěte a do jeho prožívání by měl vždy asistovat rodič, aby věděl, co dítě prožívá, co řeší, na co se ptá.

Cílem každého pedagoga by tak mělo být seznámení rodičů s takovými projekty a podrobné vysvětlení nejasností, seznámení s úkolem projektu a možnými výsledky, kterých lze jeho pomocí dosáhnout.

I tato bakalářská práce může být v těchto otázkách nápomocná a potřebné informace může poskytnout nejen pedagogům, ale i rodičům, kteří chtějí být o projektu informováni.

4.2 Zkušenosti s projektem IDEAL

Dotazník č. 2 byl předložen 20 respondentům, kteří již s projektem IDEAL pracují. Bylo osloveno 20 respondentů z mateřských a základních škol Libereckého a Středočeského kraje.

První informace o projektu IDEAL.

Tab. 9 – první informace o projektu

Kde jste se o projektu IDEAL dozvěděli?	MŠ	ZŠ
Doporučení od pedagogů, kteří již s projektem pracují	7	
Z internetové prezentace	4	
Z tisku		
Jinak - telefonicky	6	3

Respondenti zde uvádějí důležitost osobní zkušenosti a sílu doporučení. Mateřské školy, které s projektem pracují, dávají cenné informace ostatním pedagogům při různých setkáních a vzájemně si vyměňují své poznatky a zkušenosti. I takovým způsobem se pak projekty dostávají mezi ostatní pedagogy a do ostatních škol. Navazuje se tak užší spolupráce mezi subjekty a mohou se od této spolupráce odvíjet i další aktivity a společná setkání či republikové projekty, jak je to u projektu IDEAL.

I nadále propagátorky projektu oslovují své nové spolupracovníky telefonicky a odkazují je i na své webové stránky, kde si každý může prohlédnout celý projekt a zvážit, zda by měl možnost a prostor takový projekt do své činnosti zařadit.

Důvody realizace projektu IDEAL.

Tab. 10 – důvody realizace projektu

Co Vás přimělo k realizaci projektu IDEAL na Vaší škole?	MŠ	ZŠ
Zkušenosti jiných škol	3	
Touha po novém projektu	3	
Náhodné setkání, které Vás zaujalo	8	3
Jiná možnost – nové téma	3	

Respondenti navazují na předešlou odpověď, kde uvedli, že se o projektu IDEAL dozvěděli od jiných pedagogů. Nyní většina odpovídá, že se jednalo o náhodnou informaci, kterou někde získali (viz tab. č. 10). Z tohoto zjištění můžeme usuzovat, jakou váhu má vzájemné setkávání pedagogů, předávání zkušeností a nabídka nových projektů a aktivit.

Někteří respondenti zmiňují i touhu po novém projektu nebo nové téma. Zde se odráží touha pedagogů hledat a nalézat nové formy a možnosti, kterými by svou práci doplnili, oživilo či obohatilo. Takové typy projektů, jako je projekt IDEAL, jsou možnostmi, jak zařadit

projekt v rámci dlouhodobého projektu či jednorázové akce, která dotváří probíranou látku či téma.

Všichni respondenti z mateřských i základních škol, kteří byli osloveni, pracují s projektem IDEAL rok a více. Mohou tedy ze svých zkušeností odpovídat na následující otázky dotazníku.

Čím respondenty projekt IDEAL oslovil.

Tab. 11 – čím respondenty projekt IDEAL oslovil

Čím Vás projekt IDEAL oslovil?	MŠ	ZŠ
Silný příběh delfína Dila	8	1
Propracovaná koncepce, připravené aktivity a pomůcky pro práci s dětmi	5	2
Jiná možnost - téma	4	

Učitelky mateřských škol uvádějí, že je zaujal silný, emotivní příběh delfína Dila, který provází celý projekt a téma podmořského světa, které je možné zařadit do předškolního vzdělávání. Zaujaly je i pomůcky a propracovaná koncepce celého projektu, která je jeho pevnou součástí.

Učitelky základních škol dávají přednost pomůckám a vypracované koncepci a již vyhotovenými aktivitami. Z tohoto tvrzení můžeme usuzovat, že učitelky základních škol raději využijí předložené pomůcky pro svou práci než práci s literárním textem.

Naproti tomu učitelky mateřských škol svou práci opřou o literární předlohu, z které pak mohou čerpat a aktivity kreativně vymýšlet či využívat ty, které jsou součástí projektu.

Lze se domnívat, že důvodem tohoto zjištění je větší volnost v předškolním zařízení než najít prostor v pevně daných osnovách pro základní školu. Záleží tu hodně na kreativité a aktivitě pedagoga, který by měl najít a poznat možnosti, které mu projekty tohoto typu nabízejí a předkládají.

Zhodnocení práce s projektem IDEAL.

Tab. 12 – zhodnocení práce s projektem IDEAL

Můžete zhodnotit práci s tímto projektem?	MŠ	ZŠ
Pracujete s hotovými aktivitami tak, jak Vám byly představeny	9	2
Stále hledáte nové možnosti a projekt si sami dotváříte	8	
Začali jste s projektem pracovat, ale časem jste od projektu odstoupili		1

Respondenti z mateřských škol pracují s hotovými aktivitami a materiály, které k projektu IDEAL patří a částečně si někteří z nich projekt dotvářejí a využívají tvořivosti své i dětí k obohacení projektu.

Naproti tomu učitelé základních škol buď pracují s tím, co s projektem dostali nebo od projektu odstoupí, pokud je již nenaplnuje a aktivity jsou vyčerpány.

Z výsledků můžeme usuzovat na větší kreativitu u učitelek mateřských škol.

Podpora ostatních pedagogů.

Tab. 13 – podpora ostatních pedagogů

Získali jste pro tento projekt podporu u svých kolegyně a kolegů?	MŠ	ZŠ
Určitě ano	17	1
Nevím		2
Zcela jistě ne		

Z výsledků dotazníkových dat můžeme tvrdit, že 100 % dotázaných učitelek mateřských škol Libereckého a Středočeského kraje, které s projektem IDEAL již pracují, pro tento projekt získalo podporu i u ostatních kolegyně na svém pracovišti. Lze usuzovat, že je to způsobeno systémem práce v předškolním zařízení, kdy se činnosti vzájemně prolínají, kdy učitelky transparentně vidí práci druhých kolegyně a mají větší možnost komunikace o svých zkušenostech a nápadech.

Naproti tomu učitelé základních škol jsou při své práci s dětmi sami, nemají tolik možností, aby své zkušenosti předali ostatním kolegům a ani tak od nich nemají zpětnou vazbu na svoji práci.

Lze říci, že z tohoto pohledu se bude projektu IDEAL více dařit v předškolních zařízeních.

Zhodnocení práce se skupinou dětí a projektem IDEAL.

Tab. 14 – zhodnocení práce s projektem

Můžete zhodnotit práci se skupinou dětí a projektem IDEAL?	MŠ	ZŠ
Za dobu práce s projektem došlo u nich k výraznému posunu v myšlení, chování a v mezilidských vztazích	5	
Některé děti vykazují zlepšení v myšlení, chování a mezilidských vztazích	12	1
Ve své třídě nepozorují žádné změny po realizaci projektu		2

Hlavním cílem projektu IDEAL jsou právě mezilidské vztahy, rozvoj myšlení a chování. Většina učitelek mateřských škol pozoruje tyto změny u některých dětí, část učitelek uvádí výrazný posun. Zde se odráží četnost a soustavná a cílená práce s projektem a hodnotami, které přináší.

Učitelky základních škol s projektem nepracují intenzivně, nerozšiřují jej, a tak se zlepšení v chování a v mezilidských vztazích objevuje jen u několika žáků, a pokud se od projektu upustí a nepracuje se s ním, tak ani výsledky nemohou být pozorovány.

Z těchto odpovědí můžeme vysledovat, jak je důležité započatou práci doplňovat, rozvíjet, rozšiřovat, neustále opakovat a výsledky se dostaví.

Celkový dojem z projektu.

Tab. 15 – celkový dojem z projektu

MŠ	ZŠ
Pozitivní, protože...	Pozitivní, protože...
<ul style="list-style-type: none">• Děti jsou vzájemně více pozorné,• rozvíjí pozitivní myšlení,• odbourává agresivitu,• příběh delfína je silný nejen pro nás, ale i pro děti,• Dilo se stal pro děti pomocníkem,• děti samy tvoří kreativní pomůcky,• děti milují delfíny,• máme neomezené možnosti ve tvoření.	<ul style="list-style-type: none">• Děti jsou vzájemně více pozorné,• rozvíjí pozitivní myšlení,• odbourává agresivitu,• příběh delfína je silný nejen pro nás, ale i pro děti,• Dilo se stal pro děti pomocníkem,• děti samy tvoří kreativní pomůcky,• děti milují delfíny,• máme neomezené možnosti ve tvoření.

100 % dotázaných respondentů uvádí, že mají z projektu ideál pozitivní celkový dojem. Tato odpověď respondentů vyjadřuje předpoklad bakalářské práce, že většina učitelek

mateřských a základních škol bude mít kladný dojem z projektu IDEAL i po roce práce s tímto projektem. Do tabulky jsme uvedli i odpovědi z otevřené otázky, kde mohli respondenti volně doplnit, proč mají celkový dojem z projektu pozitivní. Jejich odpovědi dokladují, že projekt IDEAL je vhodný pro zařazení do předškolního i základního vzdělávání a splňuje stanovené cíle.

Přínos projektu IDEAL.

Tab. 16 – přínos projektu IDEAL

MŠ		ZŠ	
• volnost v rozvíjení kreativity	4	• volnost v rozvíjení kreativity	2
• téma moře a oceány zařazujeme do ŠVP	6	• téma moře a oceány zařazujeme do ŠVP	
• děti se zklidnily, ustoupila agresivita	2	• děti se zklidnily, ustoupila agresivita	1
• jsou emocionálnější	2	• jsou emocionálnější	
• nové informace	2	• nové informace	
• posun v sociálním citění, děti jsou více otevřené	1	• posun v sociálním citění, děti jsou více otevřené	
• delfín se stal prostředníkem při řešení jejich problémů		• delfín se stal prostředníkem při řešení jejich problémů	1
• děti se na práci v projektu těší	4	• děti se na práci v projektu těší	2
• zařazujeme příběh delfína do etické výuky		• zařazujeme příběh delfína do etické výuky	1

V této otevřené otázce si respondenti mohli zvolit přínosy, které jim projekt IDEAL přináší. Někteří pedagogové jich napsali víc, proto součet odpovědí nedává přesný počet oslovených respondentů. Pokud se zaměříme na oblast, kterou učitelky mateřských škol zmiňují především, pak jde o oblast kreativity a radostné práce s projektem, který se zabývá podmořskou tematikou, kterou učitelky začleňují do ŠVP (Školních vzdělávacích programů).

Zaměříme-li se na odpovědi učitelek základních škol, také preferují radostnou práci v projektu a upřednostňují kreativitu.

Z odpovědí respondentů lze usuzovat, že projekt IDEAL přináší dětem nové informace, emoční prožívání, kreativitu, sociální citění a zmiňováno je i zklidnění dětí a potlačení dětské agrese, což jsou vedlejší produkty, které od projektu můžeme očekávat.

Pokračování v projektu IDEAL.

Tab. 17 – pokračování v projektu

Chcete ještě v projektu IDEAL pokračovat?	MŠ	ZŠ
Ano	17	1
Ještě nejsem rozhodnutá		1
Ne		1

Z výsledku předložených dat lze usuzovat, že zatímco učitelky mateřských škol jsou jednoznačně přesvědčeny o přínosu a pozitivně vnímají projekt IDEAL a chtějí v jeho využívání pro svoji práci pokračovat, tak učitelky základních škol nemají názor jednotný a rozhodují se, zda pokračovat nebo rovnou práci s projektem ukončí.

Z již předešlých tvrzení lze usuzovat, že učitelkám základních škol předložený projekt IDEAL v této podobě, tak jak je prezentován občanským sdružením Delfino, nevyhovuje, odvádí je od stanovených osnov, neumějí ho do nich zařadit, nemohou se mu plně věnovat nebo jsou předkládané pomůcky příliš jednoduché, neodpovídají věku jejich žáků a tak je nerozvíjejí podle jejich představ. Upozorňujeme na malý počet dotazovaných respondentů, zvláště ze základních škol, kterých se v bakalářské práci dotazujeme.

4.3 Rozhovor o projektu IDEAL

K analýze dat přikládáme i rozhovor s propagátorkou projektu IDEAL v České republice paní Danou Hegerovou. Celý rozhovor tvoří Přílohu E bakalářské práce. Rozhovor doplňuje výpovědi respondentů. Ptáme se na počátky projektu IDEAL v České republice, na první reakce pedagogů, když projekt začaly společně s Valpurgou Hozákovou představovat v mateřských a základních školách, na reakce odborné veřejnosti, na vývoj projektu dle potřeb a podnětů pedagogů, na samotnou propagaci projektu, největší úspěchy i na to, kdo vlastně projekt využívá ke své práci. Rozhovor potvrzuje naše předpoklady zjištěné z dotazníkového

šetření a doplňuje bližší informace, které jsou nezbytné k pochopení práce s projektem IDEAL, jeho úspěchy a směr, kterým se bude ubírat.

5 Shrnutí a diskuze

Cílem bakalářské práce bylo seznámení s projektem IDEAL, charakterizovat a popsat problematiku a zkušenosti v mateřských a základních školách.

Byly formulovány dva předpoklady:

1. Lze předpokládat, že většina učitelek mateřských a základních škol má z projektu IDEAL kladný dojem po prvním zaškolení.
2. Lze předpokládat, že většina učitelek mateřských a základních škol má po prvním roce práce s projektem IDEAL kladnou zkušenost.

Vyhodnocení získaných dat bylo provedeno analýzou jednotlivých položek obou dotazníků. Některé položky dotazníků byly zpracovány do přehledných tabulek.

5.1 První seznámení s projektem IDEAL

Předpokladem č. 1 jsme ověřovali, jaký dojem mají respondenti po prvním zaškolení projektu IDEAL. Předpoklad byl ověřován položkou č. 4 v dotazníku č. 1. Respondenti uváděli, jak na ně zapůsobila první prezentace projektu IDEAL. Tento předpoklad se **potvrdil** a z odpovědí je patrné, že 100 % dotazovaných pedagogů mateřských i základních škol Libereckého a Středočeského kraje mělo kladný dojem po prvním zaškolení projektu IDEAL.

Tento kladný výsledek přičítáme tématu, silnému emotivnímu prožitku, interaktivnímu přístupu i samotnému zpracování prezentace projektu tak, jak je prezentována dětem i pedagogům. Na kladném výsledku předpokladu se může odrážet i snaha o hledání nových alternativních postupů a projektů, které pedagogové do své práce chtějí zavádět. Velký vliv na výsledky předpokladu č. 1 má i kreativita pedagogů a jejich snaha předkládat dětem nové zážitky a vědomosti novými metodami a formami.

5.2 Zkušenosti s projektem IDEAL

Předpoklad č. 2 byl ověřován zejména položkou č. 9 v dotazníku č. 2. Respondenti uváděli, jaký mají celkový dojem z projektu, se kterým již více než rok pracují.

Tento předpoklad se **potvrdil**, protože i zde 100 % dotázaných respondentů odpovědělo, že má pozitivní celkový dojem po roce práce s tímto projektem. V tabulce jsou uvedeny odpovědi z otevřené otázky, kde mohli respondenti volně doplnit, proč mají celkový dojem z projektu pozitivní. Jejich odpovědi dokládají, že projekt IDEAL je vhodný pro zařazení do předškolního i základního vzdělávání a splňuje stanovené cíle. Respondenti zde uvádějí, že téma moře a oceány zařazují do svých ŠVP, oceňují volnost a kreativitu celého projektu, zjišťují, že po zavedení projektu do výchovy a vzdělávání ustoupila u dětí agresivita a děti se celkově zklidnily, posunuly se v sociálním citění a jsou otevřenější k diskuzi a spolupráci se svými vrstevníky, že je práce s projektem těší, delfín se stal prostředníkem při řešení jejich vlastních problémů, děti jsou emocionálnější a hlouběji prožívají své emoce.

ZÁVĚR

Motto: „*Vychovávání je největší a nejtěžší problém, který je možno člověku uložit. Člověk se může stát člověkem pouze vychováním.*“

Immanuel Kant

Cílem bakalářské práce bylo seznámení s projektem IDEAL, charakterizovat a popsat problematiku a zkušenosti v mateřských i základních školách a zjistit, jaký názor na tento projekt mají učitelky mateřských a základních škol po prvním seznámení a následně po roce práce s tímto projektem.

Cíle bakalářské práce bylo dosaženo prostřednictvím teoretické a empirické části. Bakalářská práce je rozdělena do logicky navazujících kapitol a podkapitol, které rozvíjejí a objasňují zvolené téma a cíl bakalářské práce.

V teoretické části se zabýváme především alternativním a inovativním vzděláváním obecně. Kapitoly teoretické části jsou věnovány vzniku a vývoji alternativních škol, klasickým, církevním a moderním alternativním školám. Další kapitoly se již věnují projektu IDEAL, jeho podstatě, vzniku a vývoji v České republice, jeho vřazení do Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (RVP PV) a vlivu na děti se speciálními vzdělávacími potřebami. V teoretické části rozvíjíme i vliv delfíní terapie na člověka.

Empirická část bakalářské práce se věnuje cíli a formulaci předpokladů, metodám, které jsme použili pro získání dat, analýze získaných dat a ověření předpokladů, které ze získaných dat vzešly. Analýza dat je rozpracována do přehledných tabulek. Na konci empirické části je vymezen i prostor pro zhodnocení rozhovoru s propagátorkou projektu IDEAL v České republice p. Danou Hegerovou. Celý rozhovor tvoří Přílohu C.

Přílohou bakalářské práce jsou oba dotazníky pro učitelky mateřských a základních škol, prezentace projektu, tak jak ji představuje občanské sdružení Delfino a životopis Dr. Horace Dobbse, který je zakladatelem projektu IDEAL. V obrazové příloze je pak fotografie delfíniho kokonu.

Bakalářská práce řešila problematiku zavádění projektu IDEAL do mateřských a základních škol. Byl popisován a charakterizován projekt IDEAL, jeho podstata, vývoj, jeho vliv na psychiku a emoční prožívání dětí, použití pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami i jeho možné zařazení do Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.

Při zpracovávání bakalářské práce jsme naráželi na některé problémy a úskalí. Velkou nevýhodou bylo zjištění, že v České republice není dostatek materiálů, které by projekt IDEAL řešily. Materiály, které byly k dispozici, jsou již konkrétně zpracované k prezentaci či propagaci projektu, ale nevypovídají o jeho vzniku, podstatě či vývoji. Všechna potřebná data k projektu IDEAL byla překládána z anglických originálů a knih Dr. Horace Dobbse nebo z časopisu IDW. Aby byl projekt dokonale pochopen, musela autorka nejprve tyto materiály zpracovat a poté zakomponovat ucelené myšlenky do textu bakalářské práce.

Bakalářská práce obsahuje jak teoretické, tak i praktické poznatky, možnosti a využití projektu IDEAL u předškolních dětí, žáků mladšího školního věku a dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Bakalářská práce tak může být přínosná hlavně pro propagátorky projektu IDEAL v České republice, protože je to první kompletně zpracovaný dokument, který problematiku projektu IDEAL v České republice řeší. Další přínos bakalářské práce vidíme pro ředitele mateřských a základních škol, kteří se na základě seznámení s celou problematikou mohou rozhodnout o vhodnosti zařazení projektu IDEAL do výchovně vzdělávacího procesu na jejich škole. Bakalářská práce může sloužit i jako materiál pro rodiče dětí, které s projektem IDEAL pracují ve svých školách. V neposlední řadě může být bakalářská práce odrazovým můstkem pro další autory, kteří by se projektu IDEAL chtěli věnovat podrobněji, kteří by chtěli zasahovat do hlubších vrstev projektu, rozvíjet jeho přínos a možnosti, které v oblasti alternativních přístupů jistě má ještě mnoho. Bakalářská práce může být i reflexí na práci s tímto projektem v České republice a vypovídá o snaze a zavedení projektu IDEAL do českých mateřských a základních škol.

Malý počet respondentů vypovídá o malé základně pedagogů, která je s projektem IDEAL seznámena. Větší osvětou a větší propagací celého projektu by se dosáhlo více vypovídajících dat a podnětů pro další práci s projektem. Učitelé mateřských a základních škol, převážně I. stupně základních škol jsou velmi kreativní a jistě by uměli doporučit propagátorkám projektu další směr a vývoj celého projektu v podmínkách českého školství. Při práci s dětmi nesmíme zapomínat na odlišnosti ve vývoji. Jiné nároky na projekt IDEAL budou mít učitelky mateřských a učitelky základních škol. Proto v závěru bakalářské práce navrhujeme i některá opatření a doporučení pro praxi.

Pokud by se někdo další chtěl věnovat projektu IDEAL jako výzkumné práci, tak bychom navrhovali zaměření na vliv projektu IDEAL na sociální a emoční oblast jedince. Zajímavé by bylo i zjištění, jak projekt IDEAL vidí z edukačního pohledu učitelky mateřských

a základních škol, jaké by si přály aktivity, jak by projekt posunuly, co jim v něm chybí a co se jim zdá navíc – užší spolupráce s praxí. V zahraničí je tento projekt zaměřen hlavně na výuku cizích jazyků, dal by se projekt IDEAL i v České republice využívat pro výuku cizích jazyků? V současné době se na základních školách zavádí tzv. druhý povinný jazyk. Je projekt IDEAL schopen pomoci pedagogům při výuce jazyků? Jistě by se našlo témat, která by řešila zařazení projektu IDEAL do alternativních forem výuky, více.

NÁVRH OPATŘENÍ

Z bakalářské práce můžeme vyvodit následující doporučení pro praxi:

1. Z hlediska pedagogického

S ohledem na zjištění, že v České republice je projekt na začátku, lze navrhnout větší propagaci, více informativních materiálů pro pedagogy a více aktivit, které by projekt IDEAL uvedly do povědomí českých pedagogů. Čím více pedagogů bude s projektem seznámeno, tím více reflexí dostanou propagátorky projektu zpět formou zpětné vazby a projekt může být upravován a doplňován podle podmínek současné školy. Doporučujeme i použití našich dotazníků k získání cenných informací po každém zaškolení. Vzhledem k 100 % návratnosti dotazníků je relevantní s tímto tvrzením pracovat. Z pedagogického hlediska doporučujeme i větší součinnost s pedagogy v praxi, kteří by měli mít možnost o projektu diskutovat, navrhnout změny nebo pochopit, proč některé oblasti v projektu musí být zachovány. Navrhujeme také pedagogům, aby zpracovávali své osobní evaluační výstupy, pokud s projektem IDEAL pracují, aby měli dostatek materiálů pro případnou diskuzi o projektu.

2. Z hlediska sociálního

I přesto, že respondenti odpovídají kladně na otázky týkající se sociálních vztahů, které se vlivem projektu IDEAL upravují, zlepšují a mírní se projevy agrese u dětí, bychom navrhovali větší zainteresovanost rodičů do spolupráce s předškolním zařízením i základní školou. Projekt IDEAL je označován za radostný kruh učení. V tomto kruhu se setkává dítě, učitel a rodič. Z projektu IDEAL v České republice rodič mizí a dozvídá se o projektu zprostředkovaně. Doporučujeme zařadit některé prezentace a aktivity z projektu vycházející i pro rodiče dětí, aby působení a kontinuita celého projektu navázala i výchovu a vzdělávání v rodině. Navrhujeme propagátorkám projektu IDEAL v České republice, aby se pokusily o užší návaznost projektu na rodinu. Propojenost rodiny a školy, kterou pojí tak emotivní a silné téma, jaké projekt IDEAL dle pedagogů má, by mohlo obnovit dobré a přátelské vztahy mezi rodiči a pedagogy. Navíc by dítě získalo podporu a jednotné vedení jak od učitelů, tak i od svých rodičů.

3. Z hlediska speciálně pedagogického

Projekt IDEAL velmi dobře působí na děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Doporučujeme propagátorkám projektu a pedagogům ve speciálních třídách či ve třídách, kde jsou děti se speciálními vzdělávacími potřebami integrovány, užší spolupráci. Doporučujeme vytvoření prezentace přímo pro děti se SVP, která by se opírala ne tak o vědomosti, ale o prožívání a emotivní stránku, kterou projekt IDEAL podporuje. Zahraničních studie dokázaly, že delfíní kokon přispívá ke zklidňování a relaxaci dětí se SVP. Proto navrhuje pedagogům a speciálním pedagogům, kteří pracují s dětmi se SVP, zařazovat aktivity a relaxaci dětí právě do delfíních kokonů a vypracovat skupinové aktivity, které by děti mohly v těchto kokonech plnit. Vzhledem k finančním nákladům, které delfíní kokon obnáší, bychom škoře, která delfíní kokon má, doporučili užší spolupráci s rodinou. Rodiče by kokon mohli využívat ve volné době přímo v zařízení mateřské či základní školy nebo by si ho mohli půjčovat i domů za dodržení určitých pravidel. Propagátorkám projektu pak doporučujeme oslovit i specializovaná zařízení pro děti se SVP – dětské domovy a kojenecké ústavy, diagnostické ústavy, střediska výchovné péče, pedagogicko-psychologické poradny, speciálně pedagogická centra, střediska rané péče a speciální mateřské a základní školy.

4. Z hlediska ekonomického a organizačního

Nelze opomenout ani finanční nákladnost projektu. Prezentace projektu každé dítě stojí 50 Kč. Tyto zisky udržují projekt v jeho podobě tak, jak se prezentuje. Doporučujeme propagátorkám projektu oslovit rodiče dětí, které již projektem prošly a mají s ním kladnou zkušenost. Tím, že se rodiče seznámí s projektem, rozšíří spolupráci o sociální oblast působení a navíc i mohou získat finanční podporu ze strany rodičů. Doporučujeme sledovat možnosti v grantové politice, kdy by se mohly zařadit do některého z grantů, oslovit i některá občanská sdružení nebo podnikatele v regionu. Ještě stále jsou lidé, kteří rádi investují do projektů, které slouží dětem.

Jak jsme již zmínili nákup delfíního kokonu je poměrně nákladnou investicí, doporučujeme zvážit možnost splátkového prodeje nebo využívání pronájmů kokonů. Pokud rodiče nebo škola zjistí efekt, který kokon nabízí, pak rozhodnutí o jeho koupi bude snazší a na investici se finance najdou. Navrhujeme také zainteresovat do výroby pomůcek rodiče

pedagogy nebo studenty pedagogických škol. Pokud se některý z výrobků či pomůcek osvědčí a bude levnější než původní, pak lze přejít na variantu levnější. Pro rychlejší rozšíření informací o projektu IDEAL v celé České republice bychom navrhovali vyškolit si nové propagátory projektu, kteří by projekt jezdili prezentovat po mateřských a základních školách.

Speciálně upravené materiály pro předškolní vzdělávání by měly plynule přecházet do materiálů pro základní školy. Tím by byla zajištěna návaznost základního vzdělávání na preprimární. Rodiče, kteří budou mít pozitivní zkušenost z mateřské školy, budou k této skutečnosti přihlížet i při výběru základní školy.

Doporučujeme pokusit se ve městech vytvořit síť spolupracujících mateřských a základních škol, které by pracovaly v návaznosti, předávaly si zkušenosti a společně pracovaly na větších projektech.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ABZ slovník cizích slov, 2005–2006. In: *Pojem artefietika*. [online]. [vid. 21. 7. 2012]. Dostupné z Internetu: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/artefietika>

CAPE, Jonathan. 1991. *Sound Pics & Visual*. In: International Dolphin Watch Helps Dolphins and People. [online]. [vid. 21. 7. 2012]. Dostupné z Internetu: http://www.idw.org/html/sound_pics___visual.html

DELFINO, Svět delfinů a velryb. In: *Delfíni hedvábný kokon*. [online]. [vid. 5. 8. 2012]. Dostupné z Internetu: <http://www.delfino.cz/cz/34-Delfini-hedvabny-kokon.aspx>

DELFINO, Svět delfinů a velryb. In: *Léčení s delfíny*. [online]. [vid. 21. 7. 2012]. Dostupné z Internetu: <http://www.delfino.cz/cz/82-Leceni-s-delfiny.aspx>

DELFINO, Svět delfinů a velryb. In: *Program pro školy*. [online]. [vid. 12. 8. 2012]. Dostupné z Internetu: <http://www.delfino.cz/cz/14-Programy-pro-skoly.aspx>

DELFINO, Svět delfinů a velryb. In: *Projekt IDEAL*. [online]. [vid. 21. 7. 2012]. Dostupné z Internetu: <http://www.delfino.cz/cz/33-Projekt-IDEAL.aspx>

Delphin-dom.cz, 2012. In: *Delfíni hedvábný kokon*. [online]. [vid. 5. 8. 2012]. Dostupné z Internetu: <http://www.delphin-dom.cz/hedvabny-kokon.html>

DOBBS, H., 2000. *Dolphin Healing*. 1. vyd. London: Piatkus Books. ISBN 978-0-7499-2079-1.

DOBBS, H., 1984–1992. *The Magic of Dolphins*. 2. rozš. a aktual. vyd. Hong Kong: Colorcraft Ltd. ISBN 07188 2603-5.

DOBBS, Horace E., 2011. *Čarodějnice od Černé skály*. 1. vyd. Hranice: Fabula. ISBN 978-80-86600-82-6.

DOBBS, Horace E., 2009. *Dilo a volání hlubin*. 1. vyd. Hranice: Fabula. ISBN 978-8086600-56-7.

DOBBS Horace E., 2011. *Dilo získává přátele*. 1. vyd. Hranice: Fabula. ISBN 978-80-86600-75-8.

DOLPHIN, the Magazin for Whale and Dolphin Lovers, 2011, roč. 2, č. 5–6.

INTERNATIONAL DOLPHIN WATCH, Friends of IDW Newsletter 1st August 2006. *What we do at IDW?* [online]. [vid. 21. 7. 2012]. Dostupné z Internetu: http://newsletter.dolphinfriend.com/assets/applets/Newsletter_1st_August_2006.pdf

KOUZELNÉ ŠKOLY, *Montessori*. [online]. [vid. 5. 1. 2013]. Dostupné z Internetu: <http://kouzelneskoly.cz/ms/?id=37-montessori>

MSJIHOMOR5.CZ, *Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. [online]. [vid. 5. 1. 2013]. Dostupné z Internetu: http://www.msjihomor5.cz/msjihomor5/doc/skolni_vzdel_program.pdf

PRŮCHA, Jan. 1996. *Alternativní školy*. 2. uprav. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-072-3.

PRŮCHA, Jan. 2004. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. 2. aktual. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-977-1.

WALDORFSKASKOLKA.CZ, *Principy a metody práce ve waldorfské MŠ*. [online]. [vid. 5. 1. 2013]. Dostupné z Internetu: <http://www.waldorfskaskolka.cz/clanky/skolka.html>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A Z životopisu Horace Dobbse (viz text na s. 17)

Příloha B Presentace projektu IDEAL (viz text na s. 20)

Příloha C Dotazník č. 1 (viz text na s. 28)

Příloha D Dotazník č. 2 (viz text na s. 28)

Příloha E Rozhovor s Danou Hegerovou (viz text na s. 29)

Příloha F Delfíní kokon – fotografie (viz text na s. 21)

Příloha A – Z životopisu Horace Dobbse

Narodil se v Londýně a během svých studií se nechal najmout jako asistent laborant ve výzkumné laboratoři v Burroughs Wellcome Research Laboratories v Beckenhamu, Kentu. Ve 23 letech dosáhl na Londýnské univerzitě titul BSc s vyznamenáním v oboru chemie pro pracovníky na částečný úvazek. Jeho koníčkem bylo potápění a to zcela otevřelo nové obzory pro jeho život. Napsal svou první knihu *Camera Underwater*, která se v Británii po desetiletí stala základem pro fotografování pod vodou. Jako potápěč začátečník začal zkoumat nekonečné oceány. Založil Oxfordskou podvodní výzkumnou skupinu (The Oxford Underwater Research Group), jejíž vznik popisuje ve své další knize *The Great Diving Adventure*. Jedním z cílů této skupiny bylo prodloužení doby ponoru lidí pod vodou.

Teprve o deset let později v roce 1972, po získání doktorského titulu, se seznámil s divokými delfíny. První se jmenoval Donald a setkal se s ním během rodinné dovolené na ostrově Man.

Delfíni plavou ve skupině, volají na sebe luskáním, učí se sociální interakci, často loví ve skupině, provozují společné aktivity, většinu času tráví společnou hrou až do vysokého věku. Když mají náladu, zapojují do svých her i lidi. Když plavou poblíž výletních lodí odplují a vymýšlejí nové hry, jezdí na přívalové vlně na přídi lodě pro radost každého, kdo si jich všimne. Delfíni mají ve skupině určité svého agenta, to mohou potvrdit ti, kdo mají tu možnost trávit s delfíny více času. V jejich přítomnosti se cítíme být poctěni, když nás baví. Dokonce i pozorování jejich hry ze břehu se stává nezapomenutelnou událostí. Lidé mluví o kouzelném okamžiku. Často si lidé nemohou vybavit rok nebo místo, ale vzpomenou si na setkání s delfíny.

Donald byl nazýván delfín-velvyslanec (Ambassador Dolphin). Když ho Horace poprvé uviděl, zaujalo ho, jak se na něho delfín dívá. Byl si okamžitě vědom, že mu něco běží hlavou, ale nevěděl co. Věděl, že má mozek stejně velký jako člověk, navíc podle evoluční teorie, mají delfíni mozek o 30 milionů let déle než člověk. Pak jakoby mu chtěl napovědět, Donald udělal něco nečekaného. Psal se rok 1974 a Donald zvedl Horacova 13letého syna Ashleaye a vrhl se s ním na projížďku přístavem Port St. Mary. Horace, výzkumný pracovník s více jak 30 zveřejněnými vědeckými pracemi, se díval na něco, co se mohlo stát před 2000

lety. Chlapec na delfinovi. Tam bylo to znamení shůry, to bylo ono. Zoufale chtěl trávit více času zkoumáním mysli delfinů.

V roce 1978 založil International Dolphin Watch (IDW). Tehdy ještě jako rozvíjející se a neziskovou organizaci věnovanou péči a porozumění delfinům – zejména jejich vztahu k lidem. Vydal se na cestu, hledat další přátelské delfíny a prozkoumat podmořský svět.

V roce 1980 vyšla další kniha *Save the Dolphin*, která popisuje zážitky při setkání s delfínem Debie v Rudém moři. Pak se v roce 1982 setkal s delfínem Percym v Cornwallu. Delfína pozoroval při akci s Tricíí Kirkman a toto setkání Horace hluboce ovlivnilo.

Když byl na BBC uveden film o Percym, byl Horace zavalen maily. Mnoho dopisů bylo od diváků, kteří trpěli depresemi. Oznamovali, že program *Eye of a Dolphin*, pozvedl jejich duši.

Následující rok Horace a Tricia odjeli do Walesu natočit film pro HTV o osamocném mladém delfínovi Simovi ze Solvy v hrabství Pembrokeshire. (Dobbs, 2000, s. 4–10).

Dr. Horace Dobbs, PhD. BSc., je spoluzakladatel Královské lékařské společnosti, vzdal se úspěšné kariéry v lékařství a ve veterinárním výzkumu s cílem naplno se věnovat své vášni pro delfíny a podvodnímu výzkumu. Nyní pracuje jako spisovatel, nezávislý televizní pracovník, filmař a také lektor pro širokou veřejnost. V roce 1978 byl oceněn stříbrnou mísou od International Platform Association ve Washingtonu, v USA, za jeho mimořádný film/přednášku o delfínech a následující rok získal hlavní cenu za film o delfínech od Nacional Geographic Sociaty, také ve Washingtonu. Jeho nejnovějším filmem je *The Dolphin's Touch*, který je o projektu Operace Slunečnice (Operation Sunflower). V roce 1986 mu byla udělena zlatá medaile na mezinárodním festivalu podvodních filmů a fotografií v Aténách za jeho knihu *The Magic of Dolphin* (Dobbs, 1984–1990, s. 88).

Tvorba Horace Dobbse pro děti

V roce 1994 píše Horace Dobbs svou první knihu určenou přímo dětem. Hlavním hrdinou knihy příběhů je delfin Dilo, jehož předlohou je skutečný delfín. První kniha vznikala a byla doplňována a dopracovávána až do roku 2008. V češtině vyšla pod názvem *Dilo a volání hlubin* v roce 2009, v nakladatelství Fabula. Tuto emotivně krásně napsanou knihu doplnily

obrázky malíře Rica (Richarda Olfielda). Dila poprvé nakreslil pro televizní dokument o volně žijícím delfinovi. Tento film vzbudil takový zájem, že se za delfíny začali na volné moře vozit turisté.

Příběh delfínka Dila začíná jeho narozením, kde se děti seznámí s několika novými informacemi. S životem mořských živočichů pod vodou, jejich způsobem lovu potravy a samotným procesem zrození nového života. Přicházejí na řadu i pojmy jako je savec, sonar, dýchací otvor a děti hned od počátku příběhu jsou vtaženy do děje. Nejde jen o vyjádření krásných chvil pod vodní hladinou, o hrách, mazlení a radosti, ale dětem je představena i odvrácená strana života ryb. Uvědomí si nebezpečí, které pro vodní živočichy znamená přítomnost dravých ryb, jak se musí umět postarat o svou obživu, seznámí se s kosatkami, tuleni, kraby, lasturami, hvězdicemi, ale zjistí, co pro ně znamená člověk. I v tomto příběhu je nastíněna krutá realita a Dilo na počátku svého života přichází o svoji maminku, která uvízne v rybářských sítích a umírá. Dilo se stává opuštěným a prožívá další své poznávání bez maminčiny opory. Kniha je navíc doplněna i hudbou Reného Krále, která emoční prožívání dětí ještě více umocňuje a prohlubuje. Jedinečnost a zvláštní poslání malého delfína, které má pro lidi a především pro děti autor vyjádřil malou hvězdičkou na hřbetní ploutvi, která delfínka Dila odlišuje od všech ostatních delfínů (Dobbs, 2009).

Druhou knihou, která v českém překladu vyšla v roce 2011 rovněž u nakladatelství Fabula je *Dilo získává přátele*. Horace Dobbs ji napsal v roce 1995 a posouvá příběh malého delfína blíže k lidem, vlastně k dětem. Dilo se při své plavbě seznámí se sourozenci Robinem a Deborou, s kterými prožívá různá dobrodružství, začíná komunikovat s lidmi a dovede si s nimi nejenom hrát, ale i vychovávat. Velice intuitivní Debora si delfína velice oblíbí a on ji za to seznamuje s podmořským světem. Děj se odehrává v zátocě u majáku, který obývá děti strýček Patrik. Pomocí této knihy jsou děti fascinováni podmořským a magickým světem delfínů. Pomocí Horacových příběhů se u dětí rozvíjí kreativita a uvolňuje se hravá energie. V té době Horace Dobbs své knihy začal představovat i učitelům ve školách, rodičům a vychovatelům, aby jim pomohl při výchově dětí (Dobbs, 2011).

Poslední knihou, která byla do češtiny přeložena je kniha Horace Dobbse, která je v pořadí již pátá a jmenuje se *Dilo a čarodějnice od Černé skály*. Horace Dobbs ji napsal

v roce 1994 a u nás byla uvedena na trh opět v nakladatelství Fabula v roce 2011. I v této knize je plno dobrodružství a emocí, které děti s delfínem mohou prožívat. Jak sám autor uvádí, vznikají jeho knihy pro děti převážně na cestách. Když je představil dětem ve školách, tak se i děti i dospělí začali ptát, co bude dál s delfínkem Dilem, a tak se autor musí vrhat do dalších výzkumů, aby načerpal nové zkušenosti a posunul příběh malého delfína kupředu. Tentokrát Dilova důvěřivost k lidem delfína ohrozila. Byl unesen a dopraven do delfinária v Crookhavenu. Debora se svými přáteli zorganizovala záchrannou akci a Dila a později i jeho kamarádku Daisy z delfinária vysvobodili a pustili je na volné moře. Odměnou jim byl krásný pohled na dva hravé a radostné delfíny, kteří vyskakovali z moře, chytali ryby a byli šťastní (Dobbs, 2011).

Další knihy, které napsal Horace Dobbs pro děti o delfínovi Dilovi a které ještě nebyly přeloženy do češtiny:

Dilo v zátoce u majáku – autor se věnuje problematice těžebního naftového průmyslu, který ničí podvodní faunu a floru. Při požáru na ropné věži Dilo nasazuje svůj život a zachraňuje pracovníka z věže i záchranáře z vrtulníku. Jeho život visí na vlásku.

Dilo a hledači pokladů – Debora s Dilem nalézají starý vrak lodi a v něm zlatý pohár a prsten. Dostávají se tak do nebezpečného dobrodružství s gangem potápěčů. Dilo se opět dostává do nebezpečných situací.

Zatím poslední knihou příběhů o delfínovi Dilovi je *Dilo a ostrov Bohů* – Dila autor posílá na širé moře, kde se humorně a poutavě seznamuje s dalšími obyvateli podmořského světa. Delfín touto knihou učí děti hrát si pro radost, bez soutěžení, bez vítězů a poražených (Dobbs, 2011).

International Dolphin Watch (IDW)

Neziskovou organizaci International Delphin Watch (IDW) založil v roce 1978 Dr. Horace Dobbs a od té doby pracuje s neposkvrněnou reputací na záchraně delfínů po celém světě. IDW se věnuje několika činnostem, mimo jiné vydává i měsíčník, který je doplněn prázdninovými dvojčísly, ze kterých bylo částečně čerpáno i v této bakalářské práci. Jednou z nejzákladnějších funkcí organizace IDW je **výzkum**.

Příloha B – Prezentace projektu IDEAL

Autorka bakalářské práce byla několikrát přítomna úvodní prezentaci projektu. Vždy je prezentace jiná a liší se podle toho, jaká je skladba nebo věkové složení dětí. V následující prezentaci bude popsán projekt, který Valpurga Hozáková a Dana Hegerová předvedly dětem v mateřské škole v obci Víchová, kde projekt běží již druhým rokem, a byly přítomny děti, které již s projektem pracují i ty, kteří se s ním teprve seznamují.

Mateřská škola má dvě třídy. Starších dětí (5–7 let) je 25 a malých (3–4 roky) navštěvuje mateřskou školu 12. V den prezentace projektu bylo přítomno 18 dětí starších a 9 dětí malých.

V herně mateřské školy bylo připraveno promítací plátno, projektor napojený na notebook a reproduktory. Na plátně je vyobrazena Zeměkoule.

V úvodu se Valpurga dětí zeptala, kdo zná delfínka Dila. Přihlásilo se 16 dětí. Společně si zopakovaly co je na plátně a kde žije delfínek Dilo. Děti si uvědomily kolik modré barvy je na zeměkouli a jaký prostor zaujímá voda, místo pro podmořský život.

Valpurga dětem vypráví, jak se příběhy Dila dostaly k dětem, seznamuje je s Dr. Horacem Dobbsem. Děti se dozvídají, že Dilo se narodil s hvězdičkou na ploutvi, která mu určuje zvláštní poselství, má za úkol seznámit všechny děti s podmořským světem a jeho ochranou.

Podle obrázků z knihy, které nakreslil Richard Oldfield (Rico), vypráví dětem příběh první knihy Horace Dobbse Dilo a volání hlubin, který doprovází podmanivá a emotivní hudba René Král.

Vyprávění je přerušováno pohybovými aktivitami, které dětem umocňují prožitek sledovaného příběhu a prodlouží jejich pozornost. Děti společně s Valkou napodobují dýchání delfinů, kteří se musí nadechnout, když vyplují nad hladinu. Zde se děti dozvídají, že delfini jsou savci a ne ryby. V knize se objevuje rybářská loď, která ublíží delfinům, kteří plují kolem ní. Hudba výrazně toto prožívání umocňuje. Smrt delfinů je reálná a je součástí života pod hladinou. Děti již vědí, co se stane, když nemohou vyplout, aby se nadechli.

Děti také velice zaujme samotné zrození nového delfína, které autor velice hezky popisuje. Mateřskou lásku a cit si děti vyzkouší sami na sobě, hladí si hlavu, oči, oblast srdce a pak vzájemně svého souseda po pravé i levé straně. To vše za doprovodu podmanivé hudby.

Vyprávění doprovází film o zrození delfína. Děti vidí, že se rodí růžový a že hned po narození se vydává ke hladině, aby se nadechl. Děti se dozvídají, že mláďata sají mateřské mléko a zkoušejí si udělat také ruličku z jazyka, jako to dělají mláďata delfínů.

Malý delfín se seznamuje s podmořskými živočichy, děti je společně s ním poznávají a hrají si na ně. Pohybem děti napodobují žraloky, medúzy, chobotnice a raky v prostorách herny. Celou hru doprovází film o podmořské hostině, kdy velké ryby vrážejí do houfu malých rybek, do celého procesu se zapojují i ptáci, kteří se za potravou potápí pod hladinu. Děti se dozvídají další nové informace.

Další termín, s kterým se děti seznamují, je sonar. Je jim vysvětleno, že je to kouzelný paprsek, který delfínům umožňuje orientovat se pod vodou a vyhledávat překážky. Příkladem je příhoda, kdy si Dilo hraje s lachtanem, který se schoval za mořskou trávu, ale delfín ho díky použití paprsku našel.

Pod vodou je slyšet mnoho zvuků. Děti poslouchají reálný zpěv velryb, ale také slyší zvuky tankerů. Tanker rozráží velké vlny, v kterých si Dilo hraje, ale už ho děti varují, že by jeho hra mohla být nebezpečná. Ve vodě se objevují ropné skvrny, delfín plave mezi odpadky, které lidi vyházeli z lodi. Proč to dělají? Musíme se naučit chránit moře a oceány a chovat se k nim přátelsky. To je poselství další části vyprávění.

Velice emočně vypjatá je epizoda, kdy se maminka Dila zamotá do rybářských sítí a umírá. Celou tuto situaci ještě dokresluje velice tklivý hudební motiv. Některé děti při těchto slovech začínají plakat, uvědomují si ztrátu maminky, je jim Dila líto, nechápou krutost rybářů. V posledních momentech svého života maminka delfínka požádá, aby toto poselství roznosl do celého světa a plul do všech školek a škol, aby dětem vyprávěl o podmořském světě. Děti toto poselství berou vážně a slibují, že se o ochranu moří a zvířat budou snažit.

Smrt maminky je převedena do prozaické formy, kdy se na obloze každý večer objevuje souhvězdí delfína, které na Dila dohlíží, má nad ním ochranu a on cítí i nadále její lásku. Děti toto tvrzení přijímají rády a smiřují se se ztrátou. Děti si přikládají ruce na svá srdíčka a přejí Dilovi, aby se mu mezi lidmi dařilo, když se za nimi vydal s tak velkým úkolem.

V dálce Dilo spatří červené světlo majáku. Děti se seznamují s touto stavbou a jejím účelem. Na majáku žije Patrik, dědeček Debory a Robina, děti, které přijedou ve druhé knize

Dilo získává přátele, na prázdniny. Dilo se s nimi seznámí a prožívá další dobrodružství, ale to je již náplní další prezentace projektu IDEAL.

Vyprávění končí filmem o přátelském setkání delfína se psem. Pes, který spadl do moře z lodi, byl delfínem zachráněn před žralokem a bylo mu pomoheno zpátky do lodi. V závěru se spolu dotýkají čumáčky. Na to Valka navazuje emotivním prohlášením k dětem: „Dilo má vnímavé srdíčko a cítí, když si s ním děti povídají. Můžete si s ním povídat v noci před spaním nebo v kokonu ve školce. Připluje za Vámi delfínek Pusinka (plyšová hračka), který vyplouvá s Dilem a rozdává lásku všem lidem. Delfinci jsou našimi kamarády. Dnes našel další kamarády u vás ve školce.“ Chválí děti pohlazením, posílá jim pusinky od srdce, děti spontánně reagují a posílají pusinky nazpátek.

Celá tato prezentace trvala 70 minut. Ačkoli byly ve skupině i děti 3–4 leté vydržela jejich pozornost až do konce. Je to důsledek střídání činností, metod, zapojení dětí přímo do pohybových činností, seznamováním s novými pojmy, nad kterými musí přemýšlet a poutavým příběhem, který vezme za srdce i dospělé posluchače.

Příloha C – Dotazník č. 1

Vážené paní učitelky,

jsem studentka 3. ročníku Technické univerzity v Liberci, obor Speciální pedagogika předškolního věku. Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma Projekt IDEAL v mateřské škole, se kterým jste byly právě seznámeny. Prosím Vás o vyplnění tohoto anonymního dotazníku. Získaná data budou sloužit výhradně ke zpracování mé bakalářské práce. Cílem bakalářské práce je charakterizovat a popsat problematiku a zkušenosti projektu IDEAL v mateřských a základních školách a zjistit, jaký názor na projekt IDEAL mají učitelky mateřských a základních škol.

Za vyplnění dotazníku Vám velmi děkuji.

Michaela Janků

1. Kde jste se o projektu IDEAL dozvěděli?

- doporučení od pedagogů, kteří již s projektem pracují
 - z internetové prezentace
 - z tisku
 - jinak...
-

2. Pracujete v:

- mateřské škole
- základní škole

3. Co Vás přimělo k realizaci projektu IDEAL na Vaší mateřské či základní škole?

- zkušenosti jiných škol
 - touha po novém projektu
 - náhodné setkání, které Vás zaujalo
 - jiná možnost...
-

4. Jak na Vás zapůsobila první prezentace projektu IDEAL?

- zaujala mně
 - nezaujala mně
 - jiná možnost...
-

5. Jak první prezentace zapůsobila na děti?

- byly nadšené a dobře spolupracovaly
- neprojevovaly své emoce
- nebavilo je to, nudily se

6. Čím Vás projekt IDEAL oslovil?

- silný příběh delfína Dila
 - propracovaná koncepce, připravené aktivity a pomůcky pro práci s dětmi
 - jiná možnost...
-

7. Máte již nyní, po prvním zaškolení, představu, jak budete s projektem pracovat?

- ano
- ne
- ještě nevím

8. Myslíte si, že pro tento projekt získáte podporu u svých kolegyň a kolegů?

- určitě ano
- nevím
- zcela jistě ne

9. Myslíte si, že pro tento projekt získáte podporu u rodičů dětí?

- určitě ano
- nevím, záleží na tom, jak jim projekt představíme
- spíše ne

Příloha D – Dotazník č. 2

Vážené paní učitelky,

jsem studentka 3. ročníku Technické univerzity v Liberci, obor Speciální pedagogika předškolního věku. Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma Projekt IDEAL v mateřské škole, se kterým již delší dobu pracujete. Prosím Vás o vyplnění tohoto anonymního dotazníku. Získaná data budou sloužit výhradně ke zpracování mé bakalářské práce. Cílem bakalářské práce je charakterizovat a popsat problematiku a zkušenosti projektu IDEAL v mateřských a základních školách a zjistit, jaký názor na projekt IDEAL mají učitelky mateřských a základních škol.

Za vyplnění dotazníku Vám velmi děkuji.

Michaela Janků

1. Pracujete v:

- mateřské škole
- základní škole

2. Kde jste se o projektu IDEAL dozvěděli?

- doporučení od pedagogů, kteří již s projektem pracují
- z internetové prezentace
- z tisku
- jinak...

3. Co Vás přimělo k realizaci projektu IDEAL na Vaší mateřské či základní škole?

- zkušenosti jiných škol
- touha po novém projektu
- náhodné setkání, které Vás zaujalo
- jiná možnost...

4. Jak dlouho s projektem IDEAL pracujete?

- více než rok
- méně než rok

5. Čím Vás projekt IDEAL oslovil?

- silný příběh delfína Dila
- propracovaná koncepce, připravené aktivity a pomůcky pro práci s dětmi
- jiná možnost...

6. Můžete zhodnotit práci s tímto projektem?

- pracujete s hotovými aktivitami tak, jak Vám byly představeny
- stále hledáte nové možnosti a projekt si sami dotváříte
- začali jste s projektem pracovat, ale časem jste od projektu odstoupili

7. Získali jste pro tento projekt podporu u svých kolegyně a kolegů?

- určitě ano
- nevím
- zcela jistě ne

8. Můžete zhodnotit práci se skupinou dětí a projektem IDEAL?

- za dobu práce s projektem došlo u nich k výraznému posunu v myšlení, chování a v mezilidských vztazích
- některé děti vykazují zlepšení v myšlení, chování a mezilidských vztazích
- ve své třídě nepozorují žádné změny po realizaci projektu IDEAL

9. Jaký máte celkový dojem z projektu?

- pozitivní, protože _____
- negativní, protože _____

10. Čím je pro Vás projekt IDEAL přínosný?

11. Chcete v projektu IDEAL pokračovat?

- ano
- ještě nejsem rozhodnutá
- ne

Příloha E – Rozhovor s Danou Hegerovou propagátorkou projektu IDEAL v České republice

1. Kdy a kde jste se poprvé seznámili s projektem IDEAL?

„Pracujeme s ním od roku 2009 a Valka Hozáková se s ním seznámila již dříve na jedné konferenci, kde se setkala s Horacem Dobbsem, kde vlastně domluvili tuto spolupráci, mohlo to být v roce 2005, kdy došlo k osobnímu setkání. Vzniklo to díky světelné terapii, ale vlastně i přes knihy, které Horace napsal. Domluvili se na spolupráci při překladu a potom ten projekt začal i u nás. Vznikal až v roce 2009, kdy jsme založili sdružení a teprve na základě přeložených knih Horace Dobbse jsme začali rozpracovávat projekt IDEAL.“

2. Co vás přesvědčilo, že jste projekt začali aplikovat na české alternativní školství?

„Zaujal nás obsah, delfiní energie je všeobecně známá, je velmi silná, je kreativní a ten výzkum byl tak dobře podložený a zpracovaný, že jsme neměli vlastně důvod tomu nevěřit. Protože se s tím pracuje ve světě, tak jsme to chtěli aplikovat i v České republice. Knihy byly přeloženy, tím jsme měli materiál. Program samozřejmě funguje v zahraničí trochu jinak, v rámci zase jejich školství, u nás jsme to chtěli naaplikovat v rámci možností na naše české školství.“

3. Jaké byly první krůčky projektu IDEAL v České republice?

„Začalo to právě knihami Horace Dobbse, začali jsme dělat velké rozbory jak s tím pracovat a jakým způsobem toto téma uchopit. Trvalo to asi rok a po roce, kdy jsme vytvořili nějaký materiál, který jsme potřebovali, jsme udělali interaktivní představení, s kterým jezdíme doteď. Začali jsme si osahávat těmito krůčky zpětné vazby a na základě těchto zpětných vazeb tvoříme stále. Tvoříme pořád a chceme tvořit, protože si myslím, že jsme teprve na začátku.“

4. S čím jste se zpočátku potýkali? Byl projekt hned přijímán kladně nebo měl i své odpůrce?

„Já si myslím, že jako každý projekt. Možná půl na půl, ale určitě měl své odpůrce i své příznivce, protože je to téma, které je nezvyklé, je to oblast, která je trošku neprobádaná a mnoho dotazů bylo, právě proč delfin, proč ne nějaké jiné zvíře, takže tady i to zvědomování kvality delfinů a opodstatnění toho projektu bylo docela těžké ze začátku. Jsou tam ještě jiné roviny, které se zasahují, a citlivost toho projektu je velmi silná, takže zase se dá naaplikovat tam, kde se setkáte na druhé straně se stejnou citlivostí.“

5. Jak na projekt IDEAL reagovaly učitelky mateřských a základních škol, když jste jim jej začali představovat?

„Řekla bych, že když jsme se dostali na tu školu nebo do školky, kde jsme projekt mohli představit, tak ta zpětná vazba, řekla bych, byla velmi dobrá. Jen v malinkém procentu, možná v jednom, jsme se setkali s nepochopením a to díky tématu. V knihách se pracuje s emocemi a v té první knize dokonce se smrtí. Takže tam, pokud to dospělák nemá zpracované, tak tam je ten problém, ale děti s tím problémem nemají.“

6. Jak vypadal projekt IDEAL na počátku? Jak se rozrůstal, co postupně přibývalo?

„První byly knihy, pak vzniklo interaktivní představení, k tomu vznikly pracovní materiály, kde se pracuje s omalovánkami, s vybarvovacími kartami, s básničkami, pracuje se s hudbou. Takže těch témat okolo IDEALu je víc a v každém případě to není ve fázi, kde by to bylo kompletní, protože teď budeme připravovat ještě pracovní sešity a různé věci pro podporu a rozvoj vědomostí. Takže to teprve přichází, ale základ je v kreativité. Ale teprve je to ještě miminko.“

7. Jak na tento projekt reagovala odborná veřejnost - Ministerstvo školství, akreditační komise, Česká školní inspekce a další instituce?

„Já myslím, že dobře, protože akreditaci jsme získali u Ministerstva školství na aplikaci programu IDEAL a nyní jsme zkontaktovali organizaci, která spadá pod Ministerstvo zdravotnictví, a řídí Zdravé mateřské školy. Takže vlastně jsme jim ten projekt představili, byli i na prezentaci, protože jsme chtěli s tímto programem vstoupit hlouběji a říkali jsme si eventuálně, že bychom měli záštitu této organizace. Pracovnice této organizace nám řekly, že se jim projekt líbí, ale že záštitu nepotřebujeme, že máme otevřené dveře a nepotřebujeme od nikoho doporučení. Je to na nás, jak si dohodneme další spolupráci. Odmítnuté jsme nebyly, ale nemáme žádnou podporu, kde by bylo jasně dáno, že tato organizace nebo toto ministerstvo projekt IDEAL podporuje.“

8. A ta akreditace je konkrétně na co?

„Ta je na předávání projektu IDEAL pedagogům. Jedná se o jednodenní seminář, kde se představí projekt, předají se pomůcky a pracuje se s možnostmi aplikace v konkrétních zařízeních.“

9. Čím jste odbornou veřejnost přesvědčili? Co byl ten hlavní moment, který přesvědčil?

„Myslím si, že hlavním momentem bylo, že pracujeme s tématem, které ve školství vůbec není zpracované. Je to nová oblast a je to pořád pionýrská práce. Je to vždy o tom, kdo je naladěný a kdo není, ale to je u všech projektů. Kam se podíváme, jde o stejný princip.“

10. Měli odborníci nějaké závažnější připomínky a podněty, které jste museli zpracovat nebo přepracovat z původní verze projektu?

„Ne, ne, ne, tam to až tam do hloubky nešlo. Tím, že tento projekt neaplikujeme do Rámcového vzdělávacího plánu jako jasnou definovanou věc, tak je to vždy na svobodné vůli pedagoga, jak s ním bude pracovat, jak dlouho nebo jestli vůbec s ním pracovat chce. Jestli bude mít jenom samotnou prezentaci a nechá to dětem jen tak volně projít nebo jestli si projekt naaplikuje a zakomponuje do své práce. My nejsme provázáni s Ministerstvem školství nebo se školním zařízením natolik, aby škola musela s projektem pracovat, a my jsme museli dodržovat nějaké podmínky. Tak to tam není.“

11. Co Vás při práci s projektem IDEAL překvapilo, nadchlo nebo naopak zarazilo nebo odradilo?

„Protože to děláme doposud, tak nás ještě nic neodradilo. Nadchlo nás to, že ti delfinci nesou ten úžasný potenciál, že kamkoli vstoupí, tak zanechají stopu a ta stopa je tak hluboká, že mnohdy ta vzpomínka vám jde někdy až rok dozadu, kdy cítíte přesně ten pocit toho dítěte nebo té situace. A to si myslím, že je v tom ten velký potenciál. Nedá se to říct konkrétně. Jak jdeme časem a jak se snažíme projekt aplikovat a dostáváme zpětné vazby, tak je to tvárné, je to živý organizmus a my tvoříme podle toho, jak se situace vyvíjí. Já nedokážu říct, že by nás něco zastavilo nebo úplně nadchlo. My tím proplouváme jako ti delfinci. Takže tam není nic daného, nic striktního.“

12. Jak se Vám pracuje s lidmi, kteří jsou do projektu IDEAL zapojeni? Jací jsou to učitelé?

„Řekla bych, že jsou to učitelé nadčasoví, kteří cítí potřebu jiné práce s dětmi, kteří cítí v dětech potenciál, chtějí ho rozvíjet, záleží jim na dětech, ale já bych řekla, že jim záleží i na sobě, že i sami cítí, že potřebují vložit do své práce něco navíc, protože osnovy jsou tak sešňorované ... Hodně krát jsme se setkali i se zpětnými vazbami, kdy pedagogové říkají, že když pracují s tímto projektem, tak je jim hezky. Takže je tam i odlehčení pro ně, protože nechávají dětem jejich vlastní tvořivost, kreativitu a v tu chvíli to ale sdílí všichni najednou.“

Řekla bych, že to je ten moment. Ale zase to není každý den a ani to není účelem, ale i kdyby byly jen čtyři projektové dny za rok, kdy si to ta škola nebo třída užije, tak to stojí za to.“

13. Jak získáváte nové klienty, spolupracovníky, nové mateřské či základní školy?

„Je to různé. Někdy si je vyhledáváme sami, někdy, protože už s projektem nějakou dobu pracujeme, už se o nás ví, tak nás někdo zkontaktuje sám, někdy se setkáme se zajímavými lidmi na různých setkáních, takže je to provázání všeho. Není to z tisku ani takovým vyhledáváním, že teď si musím něco vyhledat. Hodně se nám to spojuje s tím, jak chodíme po školách, jak se setkáváme s lidmi, ono se to tak hezky prolíná. Největší máme radost, když se někdo přihlásí sám, je to taková pěkná zpětná vazba. Je to fajn, už se o nás ví.“

14. Jaký největší úspěch jste při své práci zaregistrovali?

„Největší úspěch? Možná když jsme byli v Klášterci nad Ohří vloni v květnu. Jednak za námi přiletěla Estelle Myers z Nového Zélandu, to bych řekla, že pro nás byla velká pocta, ale zároveň i taková srdeční záležitost. Řekla nám, že se setkala s mnoha lidmi, kteří s tou delfíní energií pracují, ale že jsme v podstatě za těch třicet let jediní, kteří dávají a neberou. Za to vydané úsilí to byl pro mě takový silný moment a i pro nás to bylo takové zadostiučinění. A v tom Klášterci bych zůstala, protože jsme tam navštívili speciální školu, kde bylo větší množství Romů, hodně dětí, které byly s různými stupni psychického postižení. Byly to děti až do čtrnácti let, pro které až tak projekt IDEAL není a i ony vydržely celé to představení. Sice měly tendenci do prezentace vstupovat, ale bylo to úplně úžasné. Když jsme prezentaci ukončili, tak jsme nechápali a tohle jsme opravdu nečekali. U dětí které jsou intaktní je reakce jiná, ale u dětí, které mají nějaké postižení, tam je to hodně citlivé a musí se i volit slova nebo i intonace a ta zpětná vazba je okamžitá a přichází ještě i v jiné rovině. To bych asi řekla, že byl náš největší úspěch.“

15. Kolik lidí v České republice s Vámi spolupracuje? Kolik mateřských, základních škol či jiných organizací?

„Já to teprve budu počítat, protože ta spolupráce je různá. Někdo s tím pracuje dlouhodobě, někdo to opravdu vezme jenom jednou za čas, že naaplikuje toto téma, takže je to různé. Těch škol jsme navštívili hodně, počítali jsme, že jsme oslovili do dnešní doby skoro přes tři tisíce dětí, což je docela velké číslo a ten počet škol, kde se s tím aktivně pracuje, může být kolem dvaceti. Určitě to není denní práce, ale tam, kde mají kokon, kde s dětmi vědomě pracují na zklidňování, těch zařízení bude kolem dvaceti.“

A je víc mateřských nebo základních škol?

„Víc mateřských. Tím, že Valka Hozáková je z mateřinky, tak jsme se doposud soustředili a byli víc v mateřských školách, ale samozřejmě zájem je, abychom se víc dostali i do škol základních, protože i tam mají být děti osloveny. Tam byl ale deficit v tom, že jsme neměli prostředky na vytvoření potřebných materiálů, které vyžadují základky. Tam je to již jiný level a my tam musíme přijít ještě s jiným materiálem než do mateřských škol. Chceme toho mít víc, chceme to mít lepší.“

16. Co ještě plánujete s projektem IDEAL, jak se bude dál vyvíjet a kam směřuje?

„Je to na začátku. Co bude, to uvidíme. Kam nás možnosti dovedou. V každém případě je naším velkým přáním, aby projekt IDEAL znali v celé republice, ale nejenom tady, ale abychom se dostali i dál, i za hranice, protože v tom cítíme hodně velký potenciál a moc si to přejeme. Jednak už je hotová symfonická báseň, což je velký počín pro propojování dětí po celém světě. Vize máme veliké, tady v Čechách jsme na začátku. Teď se hledá cesta, jakým způsobem dojít k té finanční podpoře, abychom mohli vytvořit další materiály, vydávat další knihy a nové pracovní sešity. Mnoho věcí, které plánujeme, je otevřených.“

Příloha F – Delfíní kokon

Obrázek č. 1 – delfíní kokon

Obrázek č. 2 – delfíní kokon